

STRÁŽNÁ VĚŽ

jako zvěstovatel
Jehovova království

„I zvědít, že já jsem Jehova.“
Ezechiel 35:15.

„THE WATCHTOWER“ CZECH
MONTHLY, JUNE 1947

V PRAZE, 15. června 1947

Ročník 68 (2)

Číslo 6

OBSAH:

Životodárné volání k národům - -	83
(dokončení z květnového čísla)	
Jednota a pokoj - - - - -	85
Manželství - - - - -	92

© W.T.B. & T.S.

„VY MI SVĚDKOVÉ JSTE, PRAVÍ JEHOVA, ŽE JÁ BŮH JSEM.“ Izaiáš 43:12

STRÁŽNÁ VĚŽ

Vydává jednou za měsíc: WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY

Hlavní kancelář: 117 Adams Street - Brooklyn 1, N. Y., U. S. A.

Úředníci: N. H. Knorr, president, Grant Suiter, tajemník.

Odbočka v Československu: Suchdol u Prahy, Kamýčká č. 684

STUDIUM „STRÁŽNÉ VĚŽE“:	1. týden:	„Jednota a pokoj“ odst. 1—20
	2. týden:	„Jednota a pokoj“ odst. 21—40
	3. týden:	„Manželství“ odst. 1—23
	4. týden:	„Manželství“ odst. 24—44

Pokračování se str. 96:

kládali tento výraz obecně dvojím způsobem, buď podle nauky rabína Hillela I. anebo rabína Šamaie. Tyto dvě školy vznikly nedlouho před Ježíšovým narozením. Škola Šamaiova trvala na tom, že tento výraz znamená necudnost anebo mravní bezuzdnost, s čímž souhlasili saduceové, kteří měli za to, že rozlučka je přípustná jen při cizoložství ženy. Starší škola Hillelova naproti tomu vykládala výraz ten poněkud šířeji a říkala, že znamená nedostatky, znetvoření a vady manželky, i takové věci jako že přesolí aneb zkazí jídla anebo že není tak pěkná jako jiná žena, jež vstoupí do života manželova. Důvody, které rabíni považovali za opravňující k rozluce, byly během času zaznamenány v židovském talmudu. Podle těchto ustanovení talmudu bylo pak pro rozlučku splnit tyto požadavky:

34 Soudní úřady u Židů mohly vysloviti rozlučku manželství 1) když se žena dopustila cizoložství; 2) když se potajmu stykala s mužem, ačkoli její manžel jí proto varoval; 3) jestliže došlo k zasnoubení, avšak mezi partnery byl příbuzenský poměr zakázaný podle mosaického zákona nebo podle rabínských předpisů; 4) jestliže manžel byl postižen ošklivou, s výrazkami spojenou, nakažlivou nemocí.

35 Chtěje dosáhnouti rozlučky, mohl manžel uvést různé důvody, jako že jeho žena překročuje meze slušného chování, že na příklad jde s nezakrytými vlasy na ulici anebo že flirtuje s mladými muži; že je podezřelá z cizoložství; že zlořečila otcí svého muže v jeho přítomnosti; že nechtěla svého muže následovati na jiné místo; že mu již po dvanáct měsíců odpírá manželské právo.

36 Manželka mohla navrhnouti rozlučku, jestliže její muž byl po sňatku postižen odpuzující chorobou, jestliže se chytil nějakého ošklivého zaměstnání, týral svou ženu, změnil své náboženství, musel pro zločin přehnouti ze země; jestliže vedl nevázaný, nemravný život, promarnil svůj majetek, nestaral se o její výživu anebo odpíral jí manželskou povinnost.*

BŮH NEBO CÍSAŘ

37 Křesťané se nepodrobují židovskému talmudu s jeho tradicemi a lidskými předpisy, avšak mnohé z hořejších ustanovení talmudu o důvodech k rozluce bylo pojata do sbírek zákonů oněch vlád, které obecně označujeme jako „císaře“. (Gal. 5:1; Mat. 22:21) Talmudské a i „císařské“ rozlučkové zákony toho druhu poskytují občanu široké pole možností dosáhnout rozlučky. Za křesťana se vydávající člověk mohl by tedy zákonně takovýchto opatření náboženských anebo světských zákonů využítí, aby se dal pravoplatně rozloučiti. Avšak křesťan nesmí se řídití podle toho, co mu náboženství nebo *císař* zákonně dovolí, pokud to odporuje spravedlivé vůli Boží. Takovým jednáním připodobnil by se křesťan světu za sobeckým svým cílem.

* Viz v Mišně židovského talmudu, oddělení třetí, pojednání o manželských smlouvách (kethubóth) a pojednání o rozlučkových listech (gittin).

Vzpomeňme si na prohlášení Syna Božího, že rozlučkový zákon z 5. Mojžíšovy 24:1-4 byl Židům příznán jen pro tvrdost a nemilosrdnost jejich srdcí; a jelikož Kristus Ježíš svou smrtí na dřevě odstranil mosaický zákon a uvedl své následovníky pod novou smlouvu, proto nesmí křesťan chtít sobecky využítí něco, co bylo myšleno pro ty, kdo byli tvrdého srdce. Měl by věděti, že pro ženatého křesťana neplatí mosaická ustanovení o rozluce. Křesťan vzhlíží ke Kristu Ježíši, jenž byl předstíněn zákonodárcem Mojžíšem, a u tohoto většího Mojžíše hledá vyjádření Božího zákona. Jinak mohl by se křesťan v očích Božích znečistiti neb poskvřniti, přizpůsobuje se odstraněnému zákonu pro Israelity s tvrdým srdcem anebo zákonům „císařovým“.

38 Ježíš Kristus poukázal na původní ustanovení manželství Bohem, jež je starší než smlouva zákona s Israelem. Objasnil, že pro jeho následovníky platí výrok o manželství z oně první doby. Nepochybně myslili židovští náboženství na četné rozlučkové důvody rabínské školy Hillelovy, když přišli k Ježíšovi a snažili se ho přiměti, aby jim Boží zákon o této věci zřetelně vyložil.

39 Čteme: „Tu přistoupili k němu farizeové, chtějíce ho pokoušeti, a řekli: „Sluší se, aby muž z jakékoli příčiny rozvedl se s manželkou?“ [To je vhodná otázka pro naši dobu, kdy rozlučkové zákony věc tak usnadňují a kdy ve Spojených státech s výjimkou Nového Mexika, Nového Jerseye a Jižní Karoliny všechny krajské soudy — to je 2921 takových soudů — mohou povolovati rozlučky, takže v poměru k počtu obyvatelstva vyslovuje se ve Spojených státech více rozluček než v Evropě.] On však odpověděl: „Nikdy jste nečetli, že stvořitel je na začátku učinil mužem a ženou a řekl: „Proto opustí muž otce svého i matku svou a bude spojen se svou ženou, takže ti dva budou jedno.“? Nejsou tedy více dva, nýbrž jeden. Co tedy Bůh spojil, nepokoušej se člověk oddělití [rozlučkovými soudy zřejmý].“ Řekli mu: „Proč nám pak Mojžíš přikázal napsati rozlučkový list a dáti jí jej?“ Řekl jim: „Pro vaši zvrátenost vám Mojžíš dovolil rozvésti se s vašimi ženami, ale z počátku tak nebylo. Pravím vám, že kdokoli se se svou ženou dá rozvésti z jiné příčiny než pro její nevěru [smilství], a ožení se s jinou, dopouští se cizoložství.“ — Mat. 19:2-9; Amer. překlad.

40 V některých starých směrodatných řeckých rukopisech bible (jako ve Vatikánském manuskriptu č. 1209) stojí po právě uvedeném textu ještě tato slova: „Kdo (Pokračování příště.)“

34) Na základě jakých předpisů může podle židovského talmudu býti povolena rozlučka?

35) Z jakých důvodů mohl muž vymáhati rozlučku?

36) Z jakých důvodů mohla žena navrhnouti rozlučku?

37) Proč nesmí křesťan užítí všech těchto ustanovení zákona talmudu anebo „císaře“, aby se dal rozvésti?

38) Nač poukázal Ježíš jako návod pro své učedníky ohledně manželství?

39) Jakou rozmluvu o rozluce měl Ježíš s farizeji?

40) Jak tedy může dojít k cizoložství se zákonem povoláním? a jak roztrhala cizoložnice manželské svazky dříve než byla rozloučena?

STRÁŽNÁ VĚŽ

JAKO ZVĚSTOVATEL JEHOVOVA KRÁLOVSTVÍ

Ročník 68 (2)

ČERVEN 1947

Číslo 6

Dokončení článku: Životodárné volání k národům.

a do soustavy, ze které se nemůže samo vysvoboditi ani pomocí všeho toho, co mu poskytuje 20. století se svou vědou, politickou jedno.ou světa a jeho obchodní mocí, se svými plány na sociální spravedlnost a všemi náboženskými systémy. Jedině Jehovovo království milosrdenství pod jeho Mesiášem osvobodí svět skutečně.

30 „Neboť je převeliká jeho milost nad námi“, praví Žalm 117:2 (Slov. př.). Žalmista i celý israelský ostatek, za který tehdy mluvil, mohli vyznati, že Jehova byl k nim milosrdný, neboť je v roce 537 př. Kr. vysvobodil z Babylona a přivedl je zpět do jejich palestinské vlasti, aby znovuvybuodovali chrám jerusalemský. V protiobrazném splnění Žalmu 117 jsou to však duchovní Israelité, kteří volání Žalmu vyhlašují národům a lidem; důkazem toho je, že apoštol Pavel obrácený Šavel z Tarsu, citoval a použil Žalmu v tomto smyslu. (Řím. 15:11) Pavel tam nemluvil za národ přirozených Židů, který zavrhl Ježíše nazaretského, nýbrž za ostatek Israelitů, jenž byl spasen ze středu tohoto národa, aby vytvořil jádro duchovního Israele. Z tohoto duchovního Israele, jenž od roku 36 po Kr. zahrnoval i obrácené pohany, jsou nyní na zemi ještě údobé ostatku, kteří jsou činní jako svědci Jehovovi. — Zjevení 12:17.

31 Když tito podle příkladu apoštola Pavla praví slovy Žalmu: „Neboť je převeliká jeho milost nad námi“, pak se nedomnívají, že dobrotivost a milosrdenství Boží se omezuje jen na ně jako na duchovní dědice království Božího. Naopak, tito svědci Jehovovi pokorně vyznávají, že jsou pouze předmětem jeho milosrdenství a nezasloužené dobrotivosti. Vidí však a poznávají, že podle božského řádu věci dostalo se napřed jim milosrdenství. To je zavazuje, aby všem národům a lidem prokázali milosrdenství a to tak, že to veřejně vyznávají a poučují tak jiné ze všech národů a lidí o božském prameni milosrdenství a o jeho mesiášském prostředníku. Tak vidí lidé ze všech národů, kteří slyší toto veřejné svědectví, tyto příklady Božího milosrdenství, a poznají, že oni sami nejsou ještě účastní této milosti. Jakmile slyší toto pozvání, aby chválili nebeský zdroj milosrdenství, pak poznávají, že musí tohoto pozvání uposlechnouti nyní, před příchodem Armageddonu, aby se jim skrze království dostalo Božího milosrdenství.

32 Takoví lidé se táží: Co nám mohou politické národy a organizovaní lidé poskytnouti, kromě svých národních tradic, první a druhé a snad ještě i třetí světové války, svých různorodých politických vlád, zatížených celými horami dluhů a prožraných zkaženou politikou a kšeftářením, a nyní ještě své Organizace Spojených národů a atomické bomby? Co nám tito národové a lidé prokázali za milosrdenství a dobrotivost? Cím prokázali, že Jehova Bůh je obdařil svým milosrdenstvím a dobrotivostí natolik, že by panovníci těchto států mohli své poddané a občany zváti k účasti na nich? Politické národy nemohou se prokázati ničím podobným. Proto takoví Bohu oddaní tazatelé rozumně poznávají, že se musí připojiti k lidu Jehovovu, aby

se mohli radovati z jeho milosrdenství a dobrotivosti. Jehova byl od první světové války ostatku svých pomazaných svědků na zemi milostiv tím, že zabránil, aby tato válka přešla bez přerušení do závěrečného soužení v Armageddonu. Tím zkrátil dny soužení a ukázal se nadmíru milosrdným. Komu v prvé řadě ukázal se milosrdným? Ostatku svých pomazaných svědků, kteří náleží k vyvoleným pro nebeské království spolu s Kristem Ježíšem.

33 O tom řekl Ježíš ve svém proroctví o konci tohoto světa: „Nebo bude tehdež soužení veliké, jakéhož nebylo od počátku světa až do té chvíle, aniž kdy bude. A byť nebyli ukřáćeni dnové ti, nebylo by spáseno žádné tělo. Ale pro vyvolené ukřáćeni budou ti dnové.“ (Mat. 24:21, 22) Toto ukřáćení doby soužení, nastalé tím, že vypuknutí Armageddonu bylo zadrženo a že leží ještě i nyní v budoucnu, umožnilo, aby pomazaný ostatek byl znovu plně uveden do Boží přízně. Jeho údobé byli jako svědci Boží opět uvedeni do postavení, jež jim na zemi přináleží, totiž býti jeho ctiteli a vyslanci jeho království. Byli znovuzřízení, pokud jde o jejich poznání, porozumění a organizaci pro službu jako jeho svědci-vyslanci. To jim též umožnilo míti účast na splnění Ježíšovy předpovědi: „A bude kázáno toto evangelium [zřízeného] království po všem světě, na svědectví všechněm národům, a tehdež přijde skonání.“ — Mat. 24:14.

34 Jejich svědectví všem národům je božským milosrdenstvím pro všechny právě smýšlející lidi v těchto národech, protože toto svědecké dílo je vskutku voláním a pozváním všech národů a lidí, aby chválili a velebili Boha, „neboť je převeliká jeho milost nad námi“. Ba, nyní je milosrdenství jeho tak rozšířeno, že „kdož by koli“ může jméno Jehovovo vzývati a býti zahrnut do jeho dobrotivosti, i když nenáleží k ostatku duchovních Israelitů. (Joel 2:32) „Kdo chce“, může na pozvání přijíti a nabrati ze životodárných vod řeky pravd království, jež prýští z trůnu Jehovova a jeho spoluvládece, Krista, Beránka (Zjev. 22:1, 17) Všichni takoví lidé mohou se utéci k theokratické organizaci lidu Božího, jež je novodobým protějškem „útočištných měst“ Israele, aby Jehovův krevní mstitel je v Armageddonu nepopravil spolu s tímto světem krví poskvřeným. (4. Mojž. 35:6-33) Vzhledem k takovému milosrdenství pro každého, „kdo chce“, bez ohledu na národnost, vyzývá pomazaný ostatek vši silou všechny takové ochotné, aby se spojili s ním ve velebení milosrdného Jehovy. A jakmile tito ochotní ze všech národů a lidí okusili tohoto milosrdenství, tu se připojí i oni k ostatku v provolávání výzvy k jiným.

30) Proč řekl žalmista, že Jehovovo milosrdenství je veliké vůči nim? a kdo v protiobrazě prohlašuje totéž?

31) Nakolik neprojevují takovým prohlášením domýšlivost, nýbrž jak to prospěje jiným?

32) Jaké otázky si kladou takoví dobře smýšlející, hledající lidé? a co poznávají o milosrdenství Božím?

33) Co bylo ostatku vyvolených umožněno zkráćením dnů soužení?

34) Proč je toto svědectví o království milosrdenstvím? a jak byla Boží milost nyní rozšířena?

PRAVDA VĚČNĚ TRVAJÍCÍ

35 Další naléhavou příčinou pro semknutí ve chválení Pána Boha je: „A pravda Jehovova na věky.“ (Žalm 117:2) Když žalmista vyslovil tato slova, tu bylo z vnuknutí Jehovy Boha již mnoho řečeno a napsáno jeho proroky, od Mojžíše po Daniele, to jest téměř všechna stará hebrejská písma. V době, kdy žalmista učinil hořejší výrok o pravdě Jehovově, měl tedy k dispozici nejméně tisíciletou minulost, na které mohla být zkoumána opravdovost miluveného a psaného slova Božího, avšak přes dlouhou dobu prokázalo se slovo Boží jako pravá a neměnná pravda. Dějinné skutečnosti do doby žalmistovy dokázaly, že Jehova stál za svým slovem, že je splňoval a tak je potvrdil jako pravdu, ke které se mohla obracet i o radu všechna další pokolení. Pravdivost Božího slova byla důkazem jeho věrnosti, byla zárukou jistoty, že Bůh splní svou smlouvu s Abrahamem a požehná všem národům a pokolením země. To vytvořilo neochvějně přesvědčení, že Jehovova smlouva s Davidem pro království neselže. nýbrž že v ustanovený čas zjeví se jeho mesiášský dědic a — rovněž v ustanovený čas — bude mocnou jeho rukou zřízeno království.

36 David byl bojovníkem pro ospravedlnění jména Jehovova. Napsal: „Slaviti tě budu mezi lidmi, Pane, žalmy propěvovati tobě budu mezi národy. Neboť veliké jest až k nebi milosrdenství tvé, a až k oblakům pravda tvá.“ (Žalm 57:10, 11; 108:4, 5) Vždy muselo se bojovat pro pravdu, aby se prokázalo, že Jehova Bůh je pravdivý. On dal vysloviti a napsati své prorocké slovo o svém nezměnitelném předsevzetí, aby zůstalo pravdou. Satan ďábel však se pokouší učiniti Boha lhářem, který nemůže svého slova splniti a nemůže prokázati, že by jeho slovo bylo pravdivým a shodovalo se s fakty. Proto bojoval satan proti vysloveným záměrům Božím, aby zabránil jejich uskutečnění, ba chtěl zameziti i to, aby se národy o těchto záměrech dověděly. Satan ďábel potíral svědky a služebníky Jehovovy, jichž použil Bůh při provádění svých pravých záměrů. V tomto boji prokáže se tudíž vítěz jako pravdivý a protivník jeho jako lhář. Vítěz dokáže svou větší moc a prokáže tak své právo na universální svrchovanost, na panství nad celým vesmírem. Staletý boj mezi pravdou a omylem byl tedy ve skutečnosti bojem o universální svrchovanost, bojem o ospravedlnění pravého a pravoplatného panovníka nad vesmírem, Jehovy, u něhož jedině je pravda. Všechna dobrá slova Božích zaslíbení a prorocství jsou v tom zahrnuta. Boj ještě není u konce, avšak zakrátko usvědčí jeho výsledek satana veskrze jako lháře, Boha však jako pravdivého, neboť „pravda Jehovova na věky“.

37 To znamená, že Jehovovo slovo trvá až do svého úplného splnění a poté zůstane jako vyzkoušená pravda. Aby se prokázal pravdivým, nechá své slovo zkoumati, ačkoli toto bylo vysloveno a napsáno již před tisíci lety. Všechna inspirovaná písma, která napsali apoštolé a učedníci Ježíšovi a jež se zpravidla zovou „Nový zákon“, tvoří důkaz pro pravdivost toho, co Bůh dal kdysi napsati ve starých písmech hebrejských, od Mojžíše po Malachiáše. Právě toto psané slovo dosvědčuje věčné trvání pravdy Jehovovy. Za pomoci svých náboženských zástupců uvnitř křesťanstva i mimo ně, pokoušel se ďábel zničit bibli, jednak kněžstvem podněcovaným pálením bibli a jednak náboženskými tradicemi rabínů a kněží a takzvanou „vyšší kritikou“ posledních století. Přes všechno to úsilí se však satanovi nepodařilo zničit bibli a její oblíbenost u lidu.

38 Bývalý nacistický diktátor Adolf Hitler, vy-

zbrojený konkordátem s papežem Vatikánského města, prohlásil, že zřídí v Evropě režim, jenž měl trvati tisíc let. Zároveň se pokoušel vyhubiti svědky Jehovovy mučením v koncentračních táborech a vězeních i jiným pronásledováním. Avšak i v nynější době prokázala se biblická pravda, že Jehova zachová své věrné svědky. Mluvíci a stoupenci Spojených národů prohlašují, že tak nebo onak vytvoří lidské ruce nový řád, který zaručí světu trvalý mír, bezpečnost a stabilitu. Bible však nesmlouvavě praví svým čtenářům, že toto Slovem Božím předpověděné spiknutí má být rozbito na kusy a že pouze mesiášské království přivede spravedlivý nový svět nezkaleného míru, bezpečnosti a hojného života. Či slovo tedy zůstane nepopíratelnou pravdou? Svědci Jehovovi vědí, kolik důkazů pro pravdivost bible se nahromadilo do tohoto roku 1947, a proto praví společně s apoštolem Pavlem: „Budíž Bůh pravdomluvný, ale každý člověk lhář.“ (Řím. 3:4) Vědí, že lidské předpovědi a projevy sobeckých záměrů politických a náboženských vůdců dosud selhaly, a zdráhají se postaviti slova a záměry mocných tohoto světa proti slovu a předsevzetí Jehovovu, který „rozptyluje znamenání lhářů a z hadačů bláznů dělá; obrací moudré nazpět a umění jejich ve bláznovství. Potvrzuje slova služebníka svého a radu poslů svých vykonává.“ — Izaiáš 44:25, 26.

39 Svědci Jehovovi proto otevřeně prohlašují: „A pravda Jehovova na věky“, a udávají tak všem národům a lidem spolehlivý důvod, proč by měli chváliti Jehovu místo hrdinů a vůdců tohoto světa. Slova ta znamenají, že Bůh uskuteční svá zaslíbení, mezi nimiž vynikají zejména zaslíbení o mesiášském království. Jeho psané slovo není pouhý mythus nebo legenda, není domněnkou neb nedokázanou teorií. Je a zůstane pravdou, kterou zkouška času ani další průběh dějin ani přibývající vědění nezvrátí, nýbrž naopak potvrdí do posledního písmene. Můžeme bez obavy míti vždy důvěru v bibli, neboť se dosud neukázala nepravdivou. Naopak, důkazy pro její pravdivost se stále více hromadily a budou se zajisté hromaditi i v dalším průběhu událostí.

40 Osobní učedníci a apoštolé Ježíšovi měli v něm bezpečný důkaz pro pravdivost Jehovovu, pokud jde o hebrejská písma. Proto dovolává se apoštol Pavel zejména Žalmu 117, aby biblicky odůvodnil, že radostné poselství musí býti nesené za hranice obřizky, to jest židovstva, ke všem národům a lidem. A čteme-li jeho slova v Římanům 15, tu zjistíme, jak tam vyzdvihuje Jehovovu pravdu a jeho milosrdenství jako příčinu, proč volá k neobřezaným pohanům, aby chválili Pána Jehovu. Pavel píše: „Neboť pravím, že Kristus Ježíš byl služebníkem obřizky pro Boží pravdu, aby potvrdil slibů otcům, a aby pohané z milosrdenství slavili Boha, jakož psáno jest: *Protož chváliti tě budu mezi národy, a jménu tvému plesati budu.* A opět dří: *Veselte se pohané s lidem jeho.* A opět: *Chvalte Jehovu všickni národové, a veleďte ho všickni lidé.* (Žalm 117:1) A opět Izaiáš dří: *Budeť kořen Jesse, a v tom, kterýž postane, aby panoval nad pohaný, pohané dou-*

35) Který další důvod pro chválení Jehovy jest uveden? a proč mohl žalmista tento důvod zvláště uvést?

36) Proč bylo za všech dob nutné bojovati za pravdu? a co bude výsledkem tohoto boje dokázáno?

37) Jak trvá pravda Jehovova na věky? a jak dosvědčilo právě jeho psané slovo trvalost jeho pravdy?

38) a) Jak se ukázala nedávno v Evropě pravda, že Jehova zachová své svědky? b) Proč nestavíme výroky mluvčích Spojených národů proti Slovu Božím?

39) Proč můžeme bez obavy míti důvěru k bibli?

40) Jak ukazuje Pavel v Římanům 15- že musí přijíti čas, kdy národové budou chváliti Jehovu pro jeho dobrotivost a pravdu?

fati budou.“ Aby nás pak ujistil, že radost a pokoj plynou z víry v zaznamenanou božskou pravdu, dodává Pavel: „Bůh pak naděje naplňují vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději, skrze moc Ducha svatého. Neboť kteréžkoli věci prvé napsány jsou, k našemu naučení napsány jsou, aby-
chom skrze trpělivost a potěšení písem naději měli.“ — Řím. 15:8-13, 4.

41 V událostech světa od roku 1914 máme bezpečný důkaz, že Jehovova pravda se udržela v 1900 letech, jež uplynuly od doby, kdy byly učiněny poslední záznamy v jeho psaném slovu. Není pochybností, že pravda prorockého slova Božího bude se dále splňovati až do bitvy v Armageddonu a do úplného zavedení nového světa spravedlivých nebes a země. Máme dostatek důvodů k takovému víře a naději, protože biblická splnění, jež nastala do našeho roku 1917, poskytují bezpečný podklad pro to, več ještě doufáme, a dávají nám plné přesvědčení o tom, co sice ještě není viděti, o čem nás však ujišťuje Jehovovo Slovo, bible. Tato věčně trvající pravda je něco tak vznešeného, že všichni, kdož pravdu milují, mohou všechny národy a lidi vyzvat, aby chválili a oslavovali Boha. Jehovova pravda přetrvává závěrečnou zkoušku, satanův omyl však a celá jeho soustava bludů zanikne v potpuné zkáze všech lhářů. Než se tak stane, mají svědci Jehovovi v nynější bitevní vřavě účast na tom, aby Bůh byl prokázán jako pravdivý a satan jako lhář, a to tak, že setrvávají ve svém postavení na straně Jehovově, zachovávají svou ryzost a vyvrátí tak satanova falešná obvinění, pokud jde o ryzost služebníků Jehovových. — Job 1:8-12; 2:3-6.

„HALELUJA“

42 Žalm 117 končí provoláním „Haleluja“ čili „Chvalte Jehovu“. To je výraz triumfu, potvrzení toho, že první verš Žalmu se uskuteční a že četní z národů a lidí budou následovati volání, aby chválili Jehovu. Devatenáctá kapitola poslední knihy bible ukazuje, že toto mohutné Haleluja, vyvolané vítězstvím

Jehovovy pravdy nad babylonskou soustavou omylů, zazní z úst velikého zástupu ze všech národů a lidí. Zjevení 19 ukazuje, že dějištěm tohoto výjevu je Jehovův veliký duchovní chrám uctívání a praví: „Potom jsem slyšel veliký hlas velikého zástupu na nebi, řkouceho: Haleluja. Spasení a sláva, a čest i moc Pánu Bohu našemu. Neboť jsou praví a spravedliví soudové jeho, kterýž odsoudil nevěstku tu velikou, kteráž byla porušila zemi smilstvem svým, a pomstil krve služebníků svých z ruky její. I řekli podruhé: Haleluja. A dým její vstupoval na věky věků. I padlo čtyři a dvacet starců (starších; *Žilka*) a čtvero zvířat (živočichů: *Sýkora*), a klaněli se Bohu sedícímu na trůnu, řkouce: Amen, Haleluja. I vyšel z trůnu hlas, řkouce: Chvalte Boha našeho všickni služebníci jeho, a kteříž se bojíte jeho, i malí i velicí. A slyšel jsem hlas jako zástupu velikého, a jako hlas vod mnohých, a jako zvuk hromů silných, řkoucích: Haleluja. Ujalť jest království Pán Bůh náš všemohoucí.“ — Zjev. 19:1-6.

43 Tento sbor Haleluja zaznívá nyní ze všech končin země a splývá s hlasy nebeských andělů, serafinů a cherubinů. Všichni, kteří věří, že Jehova Bůh je pravdivý, se připojují a tak sbor ten roste a zpěv jeho sílí více a více. V tomto světě politiky, obchodu a náboženství pod panstvím „boha tohoto světa“, satana, „knížete ďáblského“ neb „knížete zlých duchů“ (*Sýkora*) není pravdy. Stále více zjevuje se však Bůh pravdy jako slavný opak nynějšího světa a jeho viditelných i neviditelných vládnoucích žvlů. Proto je na svědcích Jehovových, aby důrazněji a vroucněji než kdy jindy vysílali ke všem národům a lidem žalmistovo volání, aby chválili Jehovu. To je životodárné volání k národům. Požehnaní jsou všichni ti, kteří ho moudře následují. SvA z 15. prosince 1946.

41) a) Nakolik máme bezpečný základ pro svou víru a naději ohledně toho, co ještě má přijíti? b) Jak můžeme mít účast na tom, aby Bůh byl prokázán pravdivým?

42) Co naznačuje výraz „Haleluja“ na konci Žalmu 117? a jak to předpovídalo Zjevení 19:1-6?

43) Co se musí stát s tímto sborem Haleluja? a co mají tedy svědci Jehovovi činiti?

Jednota a pokoj

„Snažte se zachovávat jednotu Ducha ve svazku pokoje.“ — Efezským 4:3; *Sýkora*.

JEHOVA je veliký sjednotitel a tvůrce pokoje. On je otcem „Knížete pokoje“. Vytvořil lidem přirozenou základnu, aby mohli vespolek žít v jednotě a pokoji. učiniv je všechny z jednoho masa a krve. „A učinil z jedné krve všechno lidské pokolení, aby přebývalo na tváři vsí země.“ (Sk. ap. 17:26) Tento přirozený základ jednoty a harmonie mezi lidmi, jakožto údy jediné rodiny, byl převrácen, když se vloudilo sobectví do jejich srdcí, jež vedlo k neposlušnosti stvořitele. Taková neposlušnost pak je hříchem.

2 První člověk, Adam, byl stvořen jako „syn Boží“. (Luk. 3:38) Kdyby on a jeho žena Eva byli setrvali v poměru poslušných dětí k svému stvořiteli, byly by se jejich děti přirozeně narodily ve spravedlnosti a dokonalosti jako děti Boží. Kdyby tak byli zůstali, pak by lidé byli měli vzájemnou lásku k sobě a tudíž pokoj mezi sebou, jako v důvěrném kruhu rodiny. Nadto byl by je jejich pozemský otec, Adam, jakožto hlava lidské rodiny, naučil milovati Boha a uctívati ho. Tak byla by celá tato dokonalá rodina zůstala sjednocena v uctívání jedině pravého a živého Boha; a taková společná láska k Bohu a společné jeho uctívání bylo by vyloučilo jakékoli rozdvojení, jakýkoli zmatek a nesoulad mezi lidmi. Bylo by se na ně vzta-

hovalo pravidlo, jež se nyní uplatňuje u duchovní rodiny Boží: „Rekl-li by kdo: Miluji Boha, a bratra svého nenáviděl by, lhář jest. Neboť kdož nemiluje bratra svého, kteréhož viděl, Boha, kteréhož neviděl, kterak může milovati? A totož přikázání máme od něho, aby ten, kdož miluje Boha, miloval i bratra svého.“ (1. Jana 4:20, 21) Adam a Eva však nechali se velikým odpůrcem Božím, satanem ďáblem, odvrátiti od lásky k Bohu, načež zmizel pokoj se země.

3 Co bylo nezbytné pro jednotu a pokoj lidí tehdy, když naše pokolení bylo v začátcích, to nepozbylo platnosti ani dnes, kdy žijeme v šedesátém století, od té doby počítaje. Této prosté pravdě neměli bychom se vysmívatí pro její jednoduchost, domnívajíce se, že není na vyšší vysoce vzdělaného, pokrokového, svět-sky moudrého dvacátého století takzvaného „věku mozku“. Sjednocené uctívání jedině pravého, živého Boha, kterého všechna svatá písma oznamují jako

1) Jaký základ jednoty a harmonie vytvořil Bůh mezi lidmi zprvu? a jak byl ten odstraněn?

2) Čím byla by dokonalá lidská rodina zůstala sjednocena? Které pravidlo lásky bylo by se pak na ni vztahovalo?

3) a) Co je první zásadou pro nedělený, pokojný nový svět? b) Co působilo jako rozdvajující síla, a kdo to přiznává?

Jehovu, je základním předpokladem nerozděleného, pokojného nového světa. Náboženstvím, aneb „více náboženstvím“ než ho bylo na zemi v uplynulých šesti tisíciletích, nebudou lidé a národové spolu smíření a lidé nebudou přivedeni zpět k jednotě s Bohem, s jediným pramenem života. Všichni poctivě myslící lidé připustí, že náboženství přispělo svým dílem k tomu, aby rozkol mezi lidmi byl udržen. A nyní přichází známý duchovní, farář kostela Riversidského v New Yorku a veřejně přiznává totéž. Mimochodem také poukazuje na rozdíl mezi náboženstvím a křesťanstvím, které je uctíváním Boha, jak mu učil Kristus Ježíš. V neděli, 29. září 1946, měl tento duchovní v přeplněném kostele kázání, o němž newyorské „Times“ nazítří pravily mezi jiným:

„Dr. Fosdick ujišťoval, že naděje křesťanstva spočívá nyní v tom, vyložití světu obsáhlé hlubiny evangelia, a pravil, že náboženství dnes, místo aby lidstvo spojovalo, toto rozděluje a pomáhá zmatek ještě zvětšovat.“ „Navazuje na nedávné nepokoje v Indii, řekl: „Svět je zajisté ve zmatku; a tento zmatek nepramení jen z politiky, z nacionalismu, z imperialismu a ze všech těch nebožských sil, jež nás rozdělují, nýbrž bohužel i z náboženství.“ — „Times“, New York, 30. září 1946.

4 To, co tento náboženský duchovní praví, je tak zřejmé, že jiní duchovní, ať už katoličtí, nebo evangeličtí či židovští, neodvažují se to popřít. Poměry v křesťanstvu i mimo ně všude prokazují, že Jehova Bůh, všemohoucí tvůrce pokoje, odňal tomuto zmatenému světu a jeho politickým, obchodním i náboženským zřízením svůj pokoj. Je tedy odpovědný za jeho války a soužení a za utrpení lidí? Nikoli, ale satan ďábel, „bůh tohoto světa“, je za to odpovědný. Jak tento časopis, Strážná Věž, již často vysvětlil, biblicky prokázal a skutečnostíi dotvrdil, došlo v roce 1914 v nebesích ke zrození království Božího pod vládou jeho pomazaného krále Krista Ježíše. Nato nastal na nebi boj proti nepřátelům této novorozené theokratické vlády. Tato válka, jež začala v roce 1914, vedla k úplné porážce satana a jeho neviditelných démonských hord; ti byli takřka „svrženi na zem“ a od té doby jsou ve svém působení omezeni na okruh země. Proto zazněl na nebi hlas, jenž podle prorocké zprávy ve Zjevení 12:10-12 pravil: „Nyní stalo se spasení, a moc, i království Boha našeho, a moc Krista jeho; neboť svržen jest žalobník bratří našich, kterýž žaloval na ně před obličejem Boha našeho dnem i nocí. . . Protož veselte se nebesa a kteříž přebýváte v nich! Běda těm, kdož přebývají na zemi a na moři; neboť ďábel sestoupil k vám. maje hněv veliký, věda, že krátký čas má.“ To ukazuje, že Bůh nechrání tento svět před bédami, které způsobuje satan.

5 Dokud tento svržený satan ďábel není ještě králem Jehovovým svázán na dobu tisíciletého panství Krista Ježíše, nebude mezi lidmi všeobecně jednoty a pokoje, i kdyby politikové, vysocí penězníci a vojáci, sociální reformátoři a náboženští duchovní sebe horečněji se radili a domlouvali. Satan-ďábel má zájem nejen na tom, aby lidstvo stále více a více oddaloval od Jehovy Boha a jeho krále Krista Ježíše, roztrpčuje je strastmi a bolestmi. Zoufale se též snaží porušit pokoj a jednotu bratří Kristových na zemi, na které v nebi bez ustání, dnem i nocí, neprávem před Bohem žaloval. Osočoval bratry Kristovy na zemi, že nikdo z nich nezachová svou ryzost před Bohem a nesetrvá v tom, aby se zastal Jehovovy universální svrchovanosti a jeho království, jakmile ho satan podrobí důkladné zkoušce a pronásledování. Obvinění to bylo ovšem vyvráceno počínáním věrných křesťanů, kteří — jak praví Zje-

vení 12:11 — „zvítězili nad ním pro krev Beránkovu [Krista Ježíše] a pro slovo svědectví svého a nemilovali života svého až do smrti.“ — *Sykora*.

JEDINÁ VIDITELNÁ ORGANISACE POKOJE

6 Na zemi je pouze jediná viditelná organizace, ve které má a musí vládnouti pokoj a jednotu a kde skutečně též vládne. Je to organizace neprávem obviňovaných bratří Kristových. Ti trvají na skutečnosti, že byli koupeni krví Krista Ježíše a nenáleží tedy sami sobě a že je tudíž jejich povinností, aby sloužili tomu, kdo je takto vykoupil, totiž Bohu a ne lidem tohoto světa. Veřejně vyhlašují své svědecké slovo a prokazují se tak jako svědci pro Jehovu Boha jako jeho syn Ježíš Kristus, Beránek. Nestarají se o to, zda tato činnost je připraví o jejich lidský život. Nedají se satanovou hrůzovládou donutiti, aby se poddali jeho světové organizaci tím, že by zapřeli krev Ježíšovu a zastavili své svědectví jako svědci Jehovovi. Pevně se přimykají k Boží theokratické organizaci, jež je Boží ženou a jejich matkou. Proti takovým dětem ženy Boží vede proto satan, nepřítel Boží, válku, jak čteme: „Když drak shledal, že byl svržen na zem, pronásledoval ženu, která porodila toho chlapce [novou vládu]. I rozzuřil se drak pro tu ženu a šel válčit s ostatními z jejího potomstva (s ostatkem semene jejího; *angl. b.*), s těmi, kteří zachovávají Boží příkazy a mají Ježíšovo osvědčení.“ (Zjev. 12:13, 17; *Žilka*) Všemohoucí Bůh nechrání tento svět před zlomyslným ďáblem, zachovává však a chrání věrný ostatek bratří Kristových před nepřátelskými útoky satana ďábla.

7 Strach před tím, co hrozí postihnouti zem, pudí politické, obchodní a náboženské vůdce k tomu, aby křečovitě usilovali o jednotu a pokoj v tomto světě. Pohlédneme-li pomocí zjevení, jež nám dává Slovo Boží, za viditelné světové dějiště, tu shledáme, jak i ďábel a jeho démoni — jimž je známo, že mají již jen málo času — shromažďují všechny národy a jejich vůdce do společné fronty proti Božímu království a jeho vladaři, proti Synu Božímu. Nemají pokojných pocitů vůči tomuto království, ale jsou odhodláni políratí je na bojišti armageddonském do krajnosti (Zjev. 16:14-16) Vzhledem k takovému spojenému odporu světa proti království Božímu a pod tlakem války, kterou proti nim vede drak ďábel, musí údově věrného ostatku bratří Kristových velmi pečlivě dbáti pokoje a jednoty ve svých vlastních řadách. Prohnaný protivník samozřejmě směřuje k tomu, aby viditelnou organizaci Božího ostatku porušil. Bůh mu zabránil zničití údy ostatku v poslední světové válce a proto se nyní satan pokouší rozbítí jejich organizaci a odvrátiti je tak od jejich společného následování Božích příkazů a od společného vydávání svědectví pro Boží jméno a jeho království, kteréžto svědectví jim nyní Ježíš Kristus svěřil, aby je ohlašovali.

8 Ve svém úsilí oslabiti a rozbítí tuto organizaci, způsobuje satan, že někteří údajní křesťané jsou naplněni duchem nezávislého myšlení a jednání. Ty ďábel pudí, aby veřejně vystoupili a prohlásili, že Jehova Bůh nemá na zemi rozpoznatelnou jednotnou, celistvou organizaci svého lidu, které používá jako svého vy-

4) Jestliže Bůh odnímá pokoj tomuto světu, není tu odpověden za jeho války a za soužení a utrpení lidstva?

5) Na čem má satan nyní zájem? a jak ho usvědčili křesťané jako falešného žalobce?

6) Co je jedinou viditelnou organizací jednoty a pokoje? a proč je třeba, aby Bůh ji chránil a opatroval?

7) Proč je nutno, aby ostatek vzhledem k vývoji světa pečlivě dbal pokoje a jednoty ve svých vlastních řadách?

8) Jak používá nyní satan některých zdánlivých křesťanů ve své snaze, oslabiti a rozbítí organizaci?

voleného služebníka, aby tímto služebníkem sytil své věrné duchovní potravou a dával jim pokyny, jak mají Bohu účinně sloužit jako sevřená jednotka. Osoby s takovými protiorganisačními myšlenkami označují naši snahu, držeti se Boží organisace pro jeho služebníky, za „kanalismus“. Jsou toho názoru, že Boží zasvěcený lid neměl by ničím býti vázán a že by se neměl podrobiti žádnému způsobu organisace; každý jednotlivec měl by sám pro sebe rozhodovati, jak sloužiti Bohu, měl by naprosto svobodně hledati duchovní potravu všude tam, kde se domnívá ji nalézt, čerpaje bez rozdílu ze všech pramenů aneb kanálů, a každý jednotlivec že musí posouditi, zda jde o pravdu a o „pokrm v pravý čas“ anebo ne. Mluví o tom, že oni sami jsou takovými kanály aneb koryty božské pravdy, stejně dobře jako kdokoli jiný aneb kterákoli organisace. Bůh že je jako jednotlivce zvlášť vyvolil k podání přítomné pravdy. Praví, že jimi kdysi uznávaný kanál zapřel Pána, takže z něho čili skrze něj nelze více slyšeti hlas Páně, a proto měli by zasvěcení služebníci Boží se od něho oprostiti a hledati pro sebe nové kanály.

9 To vše směřuje k tomu, aby bylo spojení mezi údy Boží organisace rozbito, aby tito se rozešli a spolehali na to, že Pán je povede přímým, osobním způsobem, aniž by je nějaká organisace všechny spojovala jako údy Boží rodiny, podle jednotného měřítka víry, naděje a jednání. Nebudou-li takto míti nijaké organisační soudržnosti, poskytnou protivníku a jeho hordám snadný terč, takže může jednoho za druhým vzít na mušku a sestřeliti je svými ohnivými šípy. Všichni, kdo dbají své duchovní bezpečnosti, postaví se proti takovým rozkladným závěrům mužů, kteří se snaží strhnouti za sebou učedníky. Zachovají si jasný a nezkalený zrak pro theokratickou organisaci Jehovu, aby nepozbyli jednotu s ní.

10 Všichni lidé tvoří společně jedinou lidskou rodinu. Tvoří takřka jediný veliký lidský organismus, jsou z jednoho masa a krve. Co škodí jednomu údu, přináší přirozeně škodu všem. Zanedbání nebo utiskování jednoho člena vede nakonec k poškození celého lidstva. Protože člověk to nechtěl pochopiti, proto nese dnes strašlivé toho následky. Proto apoštol vhodně přirovnává shromáždění následovníků Kristových k dokonalému lidskému tělu. Chce tím znázorniti, že tento sbor křesťanů musí býti jednotný pod svou hlavou, Kristem Ježíšem. Přirovnáváje tento sbor křesťanů k nejpodivuhodnějšímu organismu, jaký člověk zná, totiž k lidskému tělu, ukazuje apoštol, že Jehova Bůh má viditelnou organisaci a že tato organisace musí se skládati z jeho zasvěceného lidu, jehož hlavou je Ježíš Kristus. Nechť protivníci a sami sebe spravující nezávislí tomu říkají „kanalismus“, chtějí-li; bible však rozhodně ukazuje, že Jehova Bůh svým svatým duchem pomazal výlučně toto tělo Kristovo. Skrze ně provádí své dílo na zemi. Jemu, a pouze jemu, propůjčil své duchovní dary skrze Krista Ježíše. Na potvrzení této pravdy potřebujeme se pouze podívatí na argumenty apoštolovy v různých jeho listech k organisovaným shromážděním křesťanů v jeho době.

11 Pavel založil korintské shromáždění a ve svém listu jim praví: „O duchovních darech nechci, abyste, bratří, byli v nevědomosti. Víte, že dokud jste byli pohany, byli jste odváděni k němým modlám, jak jste byli vedeni pudem.“ (1. Kor. 12:1, 2; *Žilka*) Takovéto modly, nemohoucí mluvit, nepoužil Jehova Bůh jako kanálů k podání duchovních darů. Takové obrazy neměly schopnosti mluvití neb viděti neb učiti, a nemohly nevědomým pohanům, kteří je uctívali, poskytnouti nijakých duchovních darů, aby mluvili pravdu aneb

proroctví anebo cizími jazyky. Bůh dává ducha a duchovní dary skrze Krista Ježíše. „Proto vám prohláší: Nikdo, kdo mluví v Duchu Božím, neřekne: ‚Ježíš buď proklet‘, a nikdo nemůže říci: ‚Ježíš je Pánem‘, leč v Duchu svatém.“ (Verš 3; *Žilka*) Duch čili účinná síla Boží nejedná profismyslně a v rozporu sám se sebou. Nevede jednoho k tomu, aby řekl, že Ježíš je prokletý, a druhého, aby pravil, že Ježíš je Pánem a Mistrem. Každý duch neboli každá hnací síla, jež vede někoho k tomu, aby Ježíše proklínal, musí tedy pocházeti od odpůrce Božího, od ďábla; neboť duch Boží je jeden duch, jenž je ve shodě sám se sebou. Jeho duch je svatý a vede proto křesťany k tomu, aby Božího svatého syna Ježíše vyznávali jako Pána, jenž je vykoupil svou drahocennou krví, svou lidskou obětí. Tento duch Boží fedruje jednotu mezi všemi těmi, na které působí.

12 Avšak, ptáš se, jestliže z Jehovy Boha přichází skrze jeho jediného prostředníka Krista Ježíše též duch aneb též účinná síla, jak to, že křesťané přesto konají rozličná díla? Proč je duch Boží nečiní všechny způsobilými pro stejnou práci? Apoštol odpovídá: „Jsou rozdíly v darech milosti, ale Duch je též; jsou rozdíly v službách, ale Pán je též; jsou rozdíly v působení (v pracích: *Emphatic Diaglott*), ale Bůh, který tak všechno ve všech působí, je též. Každému je dán projev Ducha k obecnému užítku; jednomu je Duchem dáno slovo moudrosti, druhému slovo poznání podle téhož Ducha, jinému víra v témž Duchu, jinému dary uzdravování v jednom Duchu, jinému působení mocných činů, jinému proroctví, jinému rozlišování duchů, jinému rozmanitě druhy jazyků, jinému tlumočení jazyků.“ — 1. Kor. 12:4–10; *Žilka*.

13 Rozmanitost duchovních darů a mocí, propůjčených různým křesťanům, neodporuje faktu, že nad nimi nade všemi je pouze jeden Bůh a toliko jeden Pán, Ježíš, jako Bohem nad nimi ustanovená hlava, a jeden a též duch, to jest též účinná síla z onoho jednoho božského pramene. Okolnost, že ne všichni křesťané měli zázračný dar mluvití cizími jazyky, neznamená, že těm, kteří tohoto daru jazyků neměli, nedostávalo se ducha Božího. Dar mluvení jazyky nebyl jediným znamením na důkaz, že někdo byl přijat Bohem a jeho Kristem a že měl ducha Božího. A že Boží zasvěcení svědci dnes nemluví a nekází nadpřirozeným způsobem v cizích jazycích, nedokazuje tudíž, že na ně nebyl vylit Jehovův duch nyní, v těchto posledních dnech. (Joel 2:28, 29) Dary mluvití jazyky a uzdravovati byly rozdělovány obzvláště dvanácti apoštoly a po jejich smrti přestaly. (Sk. ap. 8:14–20; 10:44–47; 19:6; Řím. 1:11) Avšak duch aneb účinná síla Boží může se projevit velmi rozmanitým způsobem, podle svatého předsevzetí Božího. Různé projevy ducha neopravňují tedy k závěru, že působí proti sobě a že vedou k nesvornosti a k třenicím. Mají sloužiti k užítku všem křesťanům, kteří byli pomazáni tímž duchem Jehovy Boha.

14 Nejsou to jednotliví křesťané, kteří si vybírají zvláštní dar ducha. Kdyby tato volba byla přenechána jednotlivcům, pak by pravděpodobně byl přebytek

9) K čemu vše to směřuje? a co učiní ti, kdo dbají své vlastní duchovní bezpečnosti?

10) Co ukazuje apoštol ohledně organisace, když přirovnává shromáždění křesťanů k lidskému tělu?

11) Jak ukazuje Pavel někdejšími citelům němých model, že Boží duch nezná rozporů sám v sobě?

12) Které různé dary popisuje Pavel? kdo však to vše působí, podle jeho slov?

13) Proč není rozmanitost darů a mocí příčinou nesvornosti a třenic?

14) Kdo rozhoduje o udělování duchovních darů? a proč je tomu tak?

15) Co tvoří tito křesťané na základě svého pomazání? a k čemu jsou pomazáni?

neb převaha jednoho druhu darů oproti jiným, což by vedlo k nerovnováze a k umělému nedostatku jiných cenných darů. Jehova Bůh sám vede ty, kdo jsou mu zasvěceni skrze Krista, a rozhoduje, které jednotlivé dary a komu mají být propůjčeny jeho duchem čili jeho účinnou silou. V tom smyslu praví Pavel: „V tom ve všem působí jeden a týž Duch a přiděluje každému zvlášť, jak chce.“ — 1. Kor. 12:11; *Žilka*.

JEDNOTNÁ ORGANISACE SBORU

15 Jedem a týž duch jednoho Boha může na božskou organizaci působiti tak, že se skrze činné údy organizace přece projevuje rozmanitým způsobem. Jak je to možné? Apoštol to znázorňuje. Všichni tito údové organizace jsou pomazáni týmž duchem Božím. „Ten pak, kterýž potvrzuje nás s vámi v Kristu a kterýž pomazal nás, Bůh jest“, píše Pavel svým bratřím v Korintu. (2. Kor. 1:21) Titul *Kristus* znamená *Pomazaný*; a tak jsou všichni údové této organizace pod svou hlavou, Kristem Ježíšem, údy zástupu neb shromáždění čili těla Kristova. Božím duchem jsou pomazáni ke službě, jak ukázal apoštol předtím. Po tomto vyjasnění pokračuje Pavel ve svém vysvětlování, říká: „Jako tělo jest jedno a má mnoho údů, všechny údy těla pak jsou jedním tělem, ač je jich mnoho, tak je i s Kristem: vždyť my všichni jsme byli jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo, Židé i Řekové, otroci i svobodní, a všichni jsme byli napojeni jedním Duchem.“ — 1. Kor. 12:12, 13; *Žilka*.

16 Není úzeji a pevněji spojeného organismu, jenž by harmoničtěji pracoval, než lidské tělo. S takovým tělem lze srovnati zástup Kristův pod jeho hlavou, Kristem Ježíšem; je to tudíž jednotná organizace. Musí zůstat i sobě uzavřená a zachováti pokoj mezi sebou, aby mohla míti prospěch ze všech těch rozmanitých služeb svých údů. Že četní její údové konají služby, které se vzájemně odlišují, to neznamená, že tato organizace není jediným tělem s Ježíšem jako hlavou, podobně jako i lidský organismus pro zvláštní úkoly jednotlivých údů tohoto těla nestává se směsicí nejednotných, beztvárných a nesouladných částí, které by spolu nesouvisely a neměly svého původního určení. Nikoli, tělo to má údy a části, jež odpovídají životu na zemi a umožňují mu vládu nad nižším animálním tvorstvem. Jest to jedna duše, s jednou hlavou a s jednou životní silou v jedné krvi, jež živí celé tělo. Stejně je tomu s Boží organizací pomazaných křesťanů pod jejich hlavou, Ježíšem. Má mnoho údů pro nejrozmanitější služby a úkoly, ale Bůh je napojil všechny jedním duchem, stejnou účinnou silou, jež přichází z pramene síly, z Jehovy Boha, a plyne k nim skrze jejich společnou hlavu, Krista Ježíše. Ačkoli z počátku byli židy nebo nežidy, otroky neb svobodnými, muži neb ženami, přece byli naplněni týmž duchem, protože tvoří jednotnou organizaci pod společnou hlavou.

17 Mnohotvárnost a rozmanitost služby je nerozděluje, avšak týž duch je spojuje. Veškeré služby jsou k užítku všech údů organizace a přispívají k dosažení onoho jednoho vynikajícího účelu organizace, spočívajícího v provádění příkazu, který hlava organizace, totiž Ježíš, obdržel při svém pomazání duchem Božím: „Duch Panovníka Jehovy jest naďe mnou, protože pomazal mne Jehova, abych kázal evangelium tichým. Poslal mne, abych uvázal rány zkroušených srdcem, abych vyhlásil jatým svobodu a vězňům otevření žaláře, abych vyhlásil léto milostivé Jehovovo a den pomsty Boha našeho, abych těšil všechny kvilící, abych způsobil radost kvilícím Sionským a dal jim okrasu místo popela, olej veselí místo smutku, oděv chvály místo ducha sevřeného. I nazváni budou stromové spra-

vednosti, štípení Jehovovo, abych v něm oslavován byl (aby byl oslavován; *Angl. bible*).“ — Iz. 61:1-3; podle Lukáše 4:16-21 dovolává se Ježíš těchto slov.

VZÁJEMNÁ ZÁVISLOST ÚDŮ

18 Pro každý úd v těle Kristově najde Bůh užitečnou službu, a proto pomazává všechny údy svým svatým duchem, to jest svou účinnou silou. U vědomí této poléšitelné skutečnosti nebude si žádný úd těla připadati tak méněcenným, že by se mohl domnívati, že nepatří k tělu Kristovu jen proto, že jeho podíl na službě Bohu není tak vynikající aneb dalekosáhlý. Okolnost, že Pavel, apoštolský člen vedoucího sboru církve, prohlásil: „Žena ať se dává v tichosti poučovati v plné podřízenosti“, a: „Nedovoluji ženě učiti ani poroučeti mužovi, ale ať trvá v tichosti“, neznamená, že Bohu oddané a jeho duchem pomazané ženy nejsou částí těla Kristova anebo že jim v něm není přikázána určitá služba. (1. Tim. 2:11, 12; *Žilka*) Chtěje vyvrátiti takovéto skličující a rozdvoující názory, napsal apoštol dále, mluvě obrazně o těle:

19 „Kdyby noha řekla: ‚Poněvadž nejsem ruka, nenáležím k tělu‘, proto ještě není mimo tělo. Kdyby ucho řeklo: ‚Poněvadž nejsem oko, nenáležím k tělu‘, proto ještě není mimo tělo. Kdyby celé tělo bylo oko, kde by byl sluch? Kdyby celé bylo sluch, kde by byl čich? Takto však Bůh ustanovil údy a každému z nich jeho místo v těle, jak chtěl. Kdyby všechno bylo jen jeden úd, kam by se podělo tělo? Takto však je sice mnoho údů, ale jedno tělo. Nemůže oko říci ruce: ‚Já tě nepotřebuji‘, nebo zase hlava nohám: ‚Já vás nepotřebuji‘.“ — 1. Kor. 12:14-21; *Žilka*.

20 Apoštol Pavel nepřirovnává zde tělo Kristovo snad k tělu, jež by se táhlo skrze všechna ta staletí tak, že jeho jednotlivé části byly by se objevovaly postupně průběhem času: v prvním století, v době apoštolské, údové ramenu, a v dalších stoletích teprve ostatní údové, jako poslední v našem století, v „čase konce“, tedy údové *nohou*. Podle takového názoru měla by theokratická organizace Páně v prvním století pouze ramena, nyní, v „posledních dnech“ naproti tomu skládala by se pouze z nohou. To by znamenalo, že organizace Páně v prvním století, kde zde byla toliko ramena, byla by vystačila bez pomoci ostatních částí těla, i bez nohou. A naopak by to znamenalo, že nyní, v době konce, vystačí „nohy“ bez hořejších údů těla, tedy i bez ramenou. Apoštol však proti tomu praví: „Nemůže oko říci ruce: ‚Nepotřebí mi tebe, anebo opět hlava nohám: ‚Nepotřebuji vás.‘“ — Verš 21.

21 Zřejmě tedy přirovnává apoštol viditelnou organizaci Páně na zemi po celou dobu jejího bytí k celému tělu, které má mnoho údů s mnoha možnostmi služby, při čemž všechny údy jsou vzájemně na sobě závislé. Kde údové nějaké organizace jsou na sobě závislé, tam musí vládnouti jednotu. Proč? Aby byla možná spolupráce k blahu celé organizace a všech jejích údů. Proto měla by si tento apoštolem narysovaný obraz vzítí k srdci nejen všesvětová organizace lidu Páně, ale každá skupina a každá jednotka organizovaného lidu Jehovova měla by tohoto zobrazení použítí na sebe. Vezměme na příklad právního služebníka

16) Proč se podobá sbor křesťanů lidskému tělu?

17) Kterému společnému blahu a účelu slouží všechny služby?

18, 19) Proč neměl by žádný úd připadati si tak méněcenným, aby se domníval, že nenáleží k tělu? a jak to znázorňuje Pavel?

20) Nakolik nepřirovnává apoštol Krista k tělu, jehož různé části v průběhu století existovaly nezávisle na sobě?

21) Jak tedy přirovnává Pavel Krista k tělu? a kdo měl by si tento obraz vzítí k srdci?

organizace, společnost Watch Tower Bible and Tract Society. Ta má nyní v různých zemích světa, mimo Spojené státy, 57 odboček. Proto musí se nutně všechny tyto odbočky řídit stejnou zásadou jednoty, musí zůstat ve shodě s ústředím a musí ve svých zemích aneb oblastech provádět pokyny hlavní kanceláře. Vezměme následující příklad:

22 Pavel a Barnabáš konali misijní službu v cizině a byli právě činní v Antiochii syrské. Tu povstali kteřísi rozkolní živlové a způsobili mnoho nepokoje. debat a sporů. Nato byli Pavel a Barnabáš určeni, aby se odebrali do tehdejšího ústředí v Jerusalemě, kde se sešlo shromáždění tamějšího vedoucího sboru, aby tuto zneklidňující věc důkladně projednali a aby s pomocí ducha Božího bylo o ní učiněno rozhodnutí. Jakmile jim toto rozhodnutí bylo vedoucím sborem v Jerusalemě oznámeno, vrátili se Pavel a Barnabáš zpět, načež se v Antiochii postupovalo podle tohoto rozhodnutí. Když Pavel a Silas později konali dodatečné misijní návštěvy v jiných provinciích Římské říše, tu tam oznamovali a prováděli rozhodnutí ústřední správy v Jerusalemě. Bylo by nesprávné a nebiblické, vinit proto Pavla a Silasa z „kanalismu“. Oba prostě hleděli na věc a jednali ve shodě s organizací Pána Boha. Nepokoušeli se o demokratické způsoby, nechtěli rozhodovati sami a nezávisle, ale podrobili se řádu organizace a pracovali ve všech zemích, které navštívili, pro pokoj a jednotu s organizací i uvnitř ní. — Skutk. apoštolů 15:1 až 16:5.

23 Nikdo v organizaci neměl by se cítit tak povýšeným, aby se domníval, že smí přehlížet jiné snad proto, že tito konají zdánlivě hodně prostou anebo nízkou službu. Jestliže ten, kdo koná nějakou vynikající aneb zdánlivě důležitou službu, tváří se nafoukaně a odmítavě, pak to neprospívá jednotě organizace. Každý měl by si býti vědom, že on osobně není důležitý anebo nenahraditelný; důležitá je toliko služba, která musí býti vykonána. Ta pak je v užším neb širším spojení s každou jinou službou v organizaci, byť tyto byly sebe podřadnější. Co přispívá k jednotě organizace, je nezištná účast, kterou jeden úd prokazuje druhému, projevuje pokoru a usiluje o to, aby pomohl druhému tam, kde se tomuto něčeho nedostává. To nakonec slouží k dobru organizace jako celku a upevňuje její vážnost před světem. Takové počínání působí k oslavení Pána Boha, neboť dokazuje, že na organizaci spočívá jeho duch. Uhlazuje a vyrovnává chod celé organizace, aby mohla vykonati Bohem nařízené dílo, aniž by došlo k srážkám a třenicím v různých jejích částech. To odpovídá zásadě, podle které Pán Bůh utvořil lidské tělo, a proto pokračuje apoštol ve svém obrazném líčení:

24 „Ale mnohem spíše jsou nutné ty údy, které se zdají slabšími, a zrovna ty, které se nám zdají méně čestnými v těle, odíváme větší ctí a „neslušným“ částem našeho těla se dostává tím slušnějšího odění, kdežto naše „slušné“ údy toho nepotřebují. Bůh sestrojil tělo tak, že údům odstrčeným (kterým se nedostávalo; *Diaglott*) dal hojnější vážnost, aby nebylo roztržky v těle, nýbrž aby se údy stejně staraly jeden o druhý. Trpí-li jeden úd, trpí spolu (cítí spolu; *Diaglott*) všechny údy. Je-li jeden úd oslavován, radují se spolu všechny údy. Vy jste tělem Kristovým a každý v sobě jeho údem.“ — 1. Kor. 12:22-27; *Žilka*.

25 Malík na ruce a na noze jsou zajisté slabšími údy těla; a přece, jak nutné jsou, abychom mohli rukou správně použítí a správně chodit! V tlačenici nepochybně dobře si dáme pozor na malík u nohy; a přišlápne-li nám někdy těžký podpatek tento slabý úd, tu se celé tělo zkrví bolestí a i ústa reagují výkřikem

soucitu. Podobně přispívá k blahu celého těla, udržujeme-li za mrazu ruce a nohy v teple. Údové lidského těla se tudíž neuzavírají oproti sobě, ačkoli jim jest vykonávat naprosto odlišné služby; naopak pracují společně a dbají vzájemného blaha, aby každý z nich mohl správně a bez obtíží pracovati. Je-li hlava korunována v odměnu za službu, pak to v ostatních údech nevyvolá závist a nevraživost, ale celé tělo reaguje tím, že se spolu raduje. Má-li člověk, jenž na sebe dbá, na nohou nevhlednou aneb špatně pěstěnou obuv, tu to pocituje celým svým tělem, je mu ve společnosti jiných nevolno a působí mu to rozpaky.

26 Apoštol klade důraz na to, že v shromáždění Kristově musí v každé době jeho trvání v „přítomném zlém světě“ vládnouti mezi jeho údy v těchto důležitých směrech stejný soulad jako v lidském těle. Když Jehova stvořil praotce lidského pokolení, Adama, tu neměl v úmyslu způsobiti v dokonalém lidském těle jakékoli rozdělení nebo rozkol; naopak všechny jeho části a údy měly přirozeně pečovati jeden o druhý. Právě tak mělo by tomu býti v onom větším organismu, v těle Kristově, jehož údy jsou pomazaní křesťané. Všichni musí nésti vzájemně za sebe odpovědnost a to v lásce, s takovou láskou, jak ji Jehova Bůh projevil při stvoření lidského těla. „Kdo by pak měl statek tohoto světa, a viděl by bratra svého, an nouzi trpí, a zavřel by srdce své před ním, kterak láska Boží zůstává v něm?“ (1. Jana 3:17) Jako údové organizace Páně pod Kristem Ježíšem měli bychom se vzájemně milovati, především proto, jelikož jde o dílo, které Pán „tělu Kristovu“ nařídil vykonati, totiž zvěstovati království Boží. Taková láska je podobná Kristu. Je ovšem duchem Božího, mocnou jednotící silou a poutem uvnitř organizace, jak je psáno v Kolosským 3:14: „Ale nadto na de všechno oblečení buďte v lásku, kterážto jest svazek dokonalosti.“

27 Jestliže při vykonávání různých svých služeb Bohu si s láskou vzájemně vypomáháme, pak ve viditelné organizaci Boží nezbude místa pro roztržky a rozkoly, jaké vidíme v náboženské organizaci křesťanstva, jež je rozdělena na stovky kultů, sekt a tak zvaných „církví“. Za žádných okolností nelze rozmanité ty sektářské náboženské organizace přirovnati k různým údům lidského těla, z nichž každý má splnit svůj úkol. Proč ne? Protože údové lidského těla, ač je jich mnoho pro rozmanité ty úkony služby, přece jen tvoří jedno tělo. Náboženská organizace křesťanstva není jednotným tělem, ale je roztržštěna a potírá se mezi sebou pro všelijaké politické, rasové a náboženské protivy. Pavel nepřirovnává údy lidského těla k sektám, nad nimiž ve svém listu naříká, nýbrž k jednotlivým údům theokratické organizace Jehovovy, jejíž hlavou je Kristus Ježíš. (1. Kor. 12:25; 1:11-13; 3:3-5; 11:18, 19) Náboženská organizace křesťanstva nikdy si nevzala k srdci, co chtěl apoštol znázorniti lidským tělem; v její náboženské stavbě není jednoty a pokoje. Jak mohla by tedy ona býti vskutku účinnou silou pro dosažení jednoty a pokoje pro zamýšlený „sjednocený, lidmi vybudovaný svět“?

22) Jak je nám to znázorněno Barnabášem, Pavlem a Silasem?

23) Proč neměl by si nikdo připadat povýšeným nad jiné a proč měli by všichni vzájemně o sebe pečovati?

24) Jak to apoštol hned na to znázorňuje?

25) Které praktické příklady můžeme uvést pro to, co Pavel zde zdůrazňuje?

26) V jakém smýšlení měli bychom převzít odpovědnost jeden za druhého, a proč?

27) Proč nelze křesťanstvo s jeho sektami a kulty přirovnati k lidskému tělu a jeho čelným různým částem?

28 Bůh není odpovědný za rozmanité náboženské sekty katolické, protestantské a židovské; je však odpovědný za různé služby vykonávané uvnitř jeho theokratické organizace četnými jejími jednotlivými údy. On, jako tvůrce své theokratické organizace, ustanovil každý jednotlivý úd tohoto sboru podle svého zalíbení. Jeho úmyslem je, aby všichni v lásce spolupracovali tak, jak to činí různé údy jednoho lidského těla. Proto praví apoštol: „Vy jste tělem Kristovým a každý v sobě jeho údem. Bůh ustanovil v církvi jedny především za apoštoly, za druhé za proroky, za třetí za učitele; potom jsou mocné činy, potom schopnosti uzdravovatí, pomocné služby, správy, rozličné druhy jazyků. Jsou snad všichni apoštoly? Jsou všichni proroky? Jsou všichni učitelé? Jsou všichni činitelé mocí? Mají všichni schopnost uzdravovatí? Mluví všichni jazyky? Umějí všichni tlumočiti?“ Podle skutečností zní odpověď: Ne.

29 V jednom ohledu mohli všichni údové býti stejní, totiž v lásce. Láska musela zůstatí a trvatí, i když zázračné dary přestaly, jakmile církev vyšla z počátků svého dětství. Proto nedává Pavel na svou otázku samozřejmou odpověď, ale připouje napomenutí pro všechny ty, kdo mluvili zázračně cizími jazyky, kdo byli proroky anebo měli jiné dary: „Usilujte o dary stále vyšší! A ještě mnohem vzácnější cestu vám ukazují. Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale neměl lásky, jsem jako řinčící kov a hřmotící zvon. ... Tak trvá víra, naděje, láska, tato trojice, největší však z nich je láska.“ (1. Kor. 12:27 až 13:13; *Žilka*) To je pro nás vážným napomenutím vzhledem ke každé službě, kterou podle Bohem nám milostivě propůjčených darů konáme v jeho organizaci jako její údové. Musíme býti puzeni láskou k Bohu a k svým bratrům, má-li naše služba v očích Božích platit. Během času mohou různé způsoby činnosti a služby přestatí, avšak vyvinování lásky musí v nás zůstatí a udržovatí nás ve věrnosti Jehovovi Bohu a jeho organizaci pod Kristem.

PRO MEZINÁRODNÍ JEDNOTU

30 Křesťanské shromáždění v Korintu, v Řecku, jemuž Pavel psal shora zmíněné řádky, leželo asi 1000 km na jihovýchod od Říma: každé z obou těchto měst příslušelo ovšem k jinému národu. Přesto náleželo i křesťanské shromáždění v Římě k tělu Kristovu, jež se rozšířilo až tam. Proto poslal apoštol Pavel i jim stejné pokyny jako Korintským, neboť pro všechny části a údy těla Kristova platily tytéž pokyny, ať už to bylo v Římě, v Korintu nebo v Jerusalemě. Okolnost, že jako lidé měli odlišnou národnost, nevyžadovala různorodých pokynů. Na výstrahu křesťanům v Římě, aby nikdo z nich se nestal domýšlivým a nedomníval se, že je něco zvláštního a že převyšuje ostatní údy těla, takže by mohlo dojít k roztržkám mezi údy těla, psal apoštol Pavel:

31 „Mocí svého úřadu [jako apoštol a člen vedoucího sboru v církvi] pravím každému z vás, kdo se má za důležitého, aby o sobě nesmýšlel nad to, co se sluší: každý musí střízlivě soudití sám o sobě, podle míry víry, jakž Pán každému udělil. Ve svém jednom těle máme více údů, a tito údové nemají stejného úkonu; tak i my, ač je nás mnoho, jsme jedním Tělem v Kristu a jednotlivě jsme údy jeden druhého. Naše dary jsou rozmanité podle milosti, která nám je dána: je-li to dar prorocství, užívejme ho podle míry své víry: jde-li o praktickou službu, starejme se o svou službu: učitel ať pečuje o učitelství, řečník o slova své rady: ten kdo dává, dávej štědře, představený nechť je horlivý; kdo navštěvuje nemocné (kdo prokazuje milosrdenství; *Žilka*), ať to činí radostně. Láska vaše budiž

neličená, ošklivící si zlé a lnoucí k dobrému. Buďte vroucní ve své lásce pro bratrstvo... Zůstaňte v souladu mezi sebou; nebuďte ctižádostiví, ale věnujte se skromným; nikdy nebuďte domýšliví.“ — Řím. 12:3-16; *Moffatt*.

32 Účelem všech těchto pokynů bylo fedrovatí, upevnití a zachovatí jednotu ve shromáždění křesťanů v Římě. K této organizační jednotě přidá se pak samostatně její sestra, harmonie neboli pokoj. Chtěje nám však zvlášť připomenoutí, že křesťané mají žítí v pokoji mezi sebou i se všemi, s nimiž se setkávají v každodenním životě, poznamenává ještě Pavel: „Je-li možno, pokud na vás záleží, žijte v pokoji se všemi lidmi.“ (Řím. 12:18; *Žilka*) Kdo dbají těchto poučení apoštolových, nebudou působití nesnáze a nepokoj, a budou s ostatními klidně jednatí. Nebudou úmyslně vyvolávatí spory, hádky a neklid. Neshody a spory mohou však býti vyvolány jinými, kteří se protíví zvěstování pravdy ze Slova Božího. Dokonce i dokonalý Kristus Ježíš dostal se do sporů, zakusil protivensství a byl zapleten do nepokojů, protože kázal pravdu království. My, jeho následovníci, nejsme více a nejsme lepší než on; nemůžeme se tomu vyhnoutí, aby našť účastí na „svědectví Ježíše Krista“ a naším zvěstováním pravdy nevznikly rozepře a nepřátelství. Účelem zvěstování evangelia není, vyvolávatí hádky a spory; avšak protivníci pravdy je ve své nenávisti podněcují. Takových příhod nelze se vyvarovatí, a my nemáme zastavití zvěstování pravdy o království, abychom se jim vyhnuli. Ani Pavel tak nejednal.

33 Avšak mezi bratřimi, uvnitř theokratické organizace těla Kristova, nemělo by býti hádek, sporů, rozepří a rozmršek a nemělo by dojítí k takovým napjatým poměrům; neboť o všech se předpokládá, že milují pravdu a že se jí zastávají. Pokud je na nás, měli bychom se proto snažití, abychom pokojně vycházeli s těmi, kdo jsou oddáni pravdě a chtějí sloužití Bohu. Milujeme-li pravdu, pak nedbejme svých osobních přání a pocitů a mějme na zřeteli onen jediný nade vše vynikající cíl, jemuž slouží organizace Páně v Kristu. Tehdy se pozvedneme nad malicherné osobní spory a spolu se svými bratřimi budeme harmonicky postupovatí v nejvyšší důležité službě Bohu. V Boží organizaci musíme všichni zůstatí ve shodě. Což nepodléháme všichni stejným pravidlům a nemáme všichni stejné obecné svědecké povinnosti? Nejsme všichni vystaveni útokům společného nepřítele, tohoto světa? Nejsme všichni spojeni oním jedním předsevzetím, ospravedlnití jméno a universální svrchovanost Jehovy Boha? Zajisté! Nuže, pokud je na nás, budiž na nás spolehnutí, že žijeme a pracujeme pro jednotu a pokoj.

34 Touto cestou dá se nebeská moudrost: „Ale máte-li v svém srdci hořkou závist a zaujatost, nechlubte se a nelžejte proti pravdě. To není ‚moudrost‘, jež sestupuje shora, ale pozemská, živočišná, ďábelská. Neboť kde je závist a zaujatost, tam je zmatek a všeliké zlo. Moudrost shora je však především čistá, dále mírumilovná, povolná, smířlivá, plná milosrdenství a dobřého ovoce, nepochybující, nepokrytecká. Ovoce sprá-

28) Kdo je odpověden za rozmanitost a rozdíly ve službách, a nakolik?

29) V jakém směru měli by býti všichni vyvinuti?

30) Proč byly vydány stejné pokyny pro shromáždění v různých národech?

31) Které podobné instrukce psal Pavel křesťanům v Římě?

32) a) Jaký účel měly Pavlovy pokyny? b) Proč bychom měli — pokud je na nás a pokud je to možno — žítí v pokoji se všemi lidmi?

33) Proč neměly by mezi bratřimi býti spory a napjaté poměry, nýbrž naopak snaha o pokoj a jednotu?

34) Nakolik odpovídá tento postup nebeské moudrosti a nikoli pozemské?

vedlnosti pak se rozšívá v pokoji těm, kdož působí pokoj.“ — Jak 3:14-18; *Zilka*.

SPOLEČNÝ CÍL

35 Pavel, tento energický apoštol-misionář, uznal za vhodné a časové, vyslati takováto inspirovaná napomenutí k jednotě a pokoji všemi směry. Z Říma obrátil se směrem na východ, k Malé Asii, napsal podobná poučení jako do Korintu a Říma a poslal je shromážděným v Efezu a v Kolosse, neboť i tato náležela k onomu jednomu tělu Kristovu. Koloským psal: „Ale nadto nade všecko oblečení buďte v lásku, kterážto jest svazek dokonalosti! A pokoj Boží vítězí v srdcích vašich, k němuž i povolání jste v jedno tělo.“ (Kol. 3:14, 15) Dnes, po uplynutí 1900 let, stále ještě se napomíná k pokoji mezi ostatkem údů těla Kristova, nyní, kdy náboženské křesťanstvo je z té neb oné sobecké příčiny samo v sobě rozerváno a roztrženo na tisíc směrů. Ostatek bratří Kristových nesmí připustiti, aby duch rozkolu, jenž vládne v náboženském křesťanstvu, vnikl mezi ně, neboť tělo Kristovo je povoláno k pokoji. Mezi nimi musí vládnouti pokoj Kristův. Oni jsou jeho přáteli, nikoli nepřáteli. On musí mezi nimi, svými přáteli, svými bratřími, panovati jako jejich „Kníže pokoje“, obzvláště nyní, co sedí od roku 1914 na pravici Jehovy Boha na trůně theokratického panství. „Bude knížetství na rameni jeho, a nazváno bude jméno jeho: ... Kníže pokoje.“ — Izaiáš 9:6.

36 Stejně napomenutí psal apoštol ze svého římského vězení Efezským: „Napomínám vás tedy já, vězeň v Pánu, abyste žili způsobem hodným toho povolání, kterým jste byli povoláni, s veškerou pokorou a mírností, se shovívavostí, abyste jeden k druhému byli snášliví v lásce, horliví zachovávatí jednotu Ducha ve svazku pokoje. Jest jedno tělo, jeden Duch, jak jste také byli povoláni v jedné naději svého povolání; jeden Pán, jedna víra, jeden křest: jeden Bůh a Otec všech, jenž je nade vším, proniká vším a jest ve všem. Každému z nás pak byla dána milost podle měřítka Kristova daru. Proto se praví: Vystoupil na výsost, ukořistil kořist (vedl množství zajatých; *Diaglott*), dal lidem dary. On také dal jedněm, aby byli apoštoly, jiným, aby byli proroky, jiným, aby byli evangelisty, jiným, aby byli pastýři a učitelé.“ — Efezským 4:1 až 8, 11; *Zilka*.

37 Zde se krátce pozdržíme otázkou, jež má vystupňovati náš zájem o další vývody apoštolovy, totiž: Jaký účel měly všechny tyto dary různých služebníků v těle Kristově? Měl tím skutečně býti dán podnět k závodění mezi různými druhy služebníků a k vytvoření osobivého duchovenstva vedle podřízených laiků, aby tak vznikly dělicí přeřady? Na tuto otázku odpovídá apoštol v dalších svých slovech určitým nikoli. Praví: „K dokonalému uzpůsobení svatých pro dílo služby, aby bylo vybudováno tělo Pomazaného [Krista]; až bychom všichni došli k jednotě víry, k poznání Syna Božího, v plně dospělého muže, v míru plně postavy Pomazaného; ... pravdiví jsouce v lásce, rostme ve všem v něho, jenž jest hlavou, v Pomazaného; z něho celé tělo, jsouc spojováno a svazováno každým pomocným kloubem, podle míry síly každé jednotlivé části, působí ke vzrůstu těla k vybudování svému v lásce.“ — Efezským 4:12-16; *Diaglott*.

38 Nyní, v tomto „čase konce“, je rozhodně doba, kdy právem lze očekávatí od těla Kristova aneb od jeho ostatku na zemi, aby vyspěl k této zralosti v duchovním vzrůstu a — jako tělo v Kristu — rovnal se postavě dospělého muže. Vyspělost a plná postava těla

Kristova znamená jednotu a souladnou, pokojnou spolupráci všech údů jeho těla při vzájemné jejich závislosti a ochotné pomoci. Znamená to státi pevně v jedné víře a v jedné naději, nepohutelně v této bouřlivé době, kdy mocně dují vichry falešných náboženských nauk a propagačních hesel a kdy političtí, finanční a náboženští velikáni tohoto světa užívají lstivých úskoků a omylů, které nemají nic společného se zřízeným královstvím Božím. Na mužích a ženách křesťanstva je vidět, že se potácejí jako nedospělé, malé děti a že tyto větry nauk a propagandy je vrhají sem a tam. Jako malé děti nechávají se vždy znovu a znovu ošáliti a obelstíti mocichtivými muži a karieristy tohoto světa.

39 Jinak je tomu s vyspělým ostatkem těla Kristova, jenž dosud je na zemi, a s jeho věrnými druhy dobré vůle. Ostatek, nerozlučně spojený se svými druhy dobré vůle, stojí zde zpřímá jako zralí, silní muži; neochvějně a bez váhání zastávají se pevně, nesmlouvavě a vytrvale pravdy a čistého, poctivého postupu při zvěstování pravdy. Theokratická organizace, která je spojuje, je jednotná ve své nepohutelnosti, a její údové bojují bez bázně „bok po boku“ za víru a za evangelium o království Božím. (Filip. 1:27, 28) Jednotně se zastávají universální svrchovanosti svého společného Boha Jehovy. Jednotně stojí za svým společným vůdcem a Pánem, Ježíšem Kristem. Jednotně se vzpírají sobeckému duchu tohoto světa, jenž vyvolává jen zmatky, modlí se však o onoho jednoho ducha, kterého vysílá Bůh skrze Ježíše Krista. Široce otevírají svá srdce tomuto svatému duchu, jenž je účinnou sjednocující silou a oživuje je k společné harmonické činnosti ve službě Bohu.

40 Uvnitř své viditelné organizace na zemi působí nyní Jehova Bůh pokoj. (Žalm 147:14) Bezbožníkům však odpírá pokoj, a pro tento svět není pokoje. (Iz. 48:18, 22) Jeho „Kníže pokoje“, Kristus Ježíš, vládne nyní po jeho pravici v království, jež se zrodilo v roce 1914. Jehova dal Kristovi rozkaz: „Panuj uprostřed nepřátel svých!“ (Žalm 110:2) S těmito nepřáteli nenavazuje Jehova Bůh žádných mírových jednání. Na bojišti armageddonském, kde budou státi všechny národy, aby naposled nasadili svou moc proti universální svrchovanosti Jehovově, rozbije a zničí je Bůh na věčný důkaz toho, že on je pravoplatný a neomezený panovník celé země i všeho ostatního vesmíru. Naproti tomu vládne Jehovův korunovaný „Kníže pokoje“ uprostřed svého ostatku a jeho druhů dobré vůle s úmysly čistě pokojnými, aby je zachoval v jednotě pod svou ochranou a svým požehnáním. Uprostřed spory rozervaného a nepokojného světa měla by tedy býti jedna organizace, ve které vládne trvalý pokoj a jednotu, totiž Jehovova organizace jeho svědků pod Kristem Ježíšem, „Knížetem pokoje“. K oslavení Jehovy Boha má tato organizace býti — a z milosti Boží též je — viditelným, hmatatelným příkladem pro věčný pokoj a jednotu spravedlivého nového světa, který záhy zavede Bůh svým královstvím pod Ježíšem Kristem. SVa z 1. ledna 1947

35) Které podobné pokyny poslal Pavel Koloským? a proč platí toto napomenutí k pokoji obzvláště od r. 1914?

36) Které shodné pokyny poslal Pavel Efezským?

37) Jaký účel měl Pán na mysli při dávání takových darů různým služebníkům?

38) Co znamená v naší době stav zralosti a plný vzrůst těla Kristova?

39) Jak se ukazuje, že ostatek a věrní jeho druhové jsou vyspělí v opaku k mužům a ženám světa?

40) V čem spočívá nyní rozdíl Jehovovy vlády vůči jeho nepřátelům na jedné straně a vůči jeho ostatku a jeho druhům na straně druhé?

Manželství

„A protož, což Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ — Matouš 19:6.

Jehova vykonal první sňatek mezi mužem a ženou. učiniv všechna opatření podle svého dobrého předsevzetí. Bylo to dobré v jeho očích, neboť tak byli muž a žena uvedeni do pravého vzájemného vztahu. Jehova Bůh, jejich stvořitel, je spojil, aby byli jedním tělem. Nebylo jeho vůlí, aby se jakýkoli tvor pokoušel odloučiti je od sebe; ba ani smrt to neměla učiniti, neboť Bůh jim předložil vyhlídku na věčný život na zemi ve světě, jenž nezal smrti. Proto varoval muže — a skrve něho i ženu — před chybným krokem, jenž vede k smrti. Nesprávně informovaná žena přesto učinila tento krok, aniž by se dotázala muže. To hrozilo zrušit jejich manželství smrtí neboli zničením ženy. Muž, jenž nechtěl, aby manželský svazek byl roztrhán pravděpodobnou smrtí ženy pro její špatně uvážený krok, dopustil se neposlušnosti spolu s ní, aby s ní zemřel a byl zničen. Nicméně byli po uplynutí delší doby smrtí od sebe odloučení, když byli spolu žili více než 130 let. (1. Mojž. 4:25, 26; 5:3, 4) Toto první lidské manželství skončilo tragicky. Od té doby mělo manželství na zemi vždy v zápětí nesnáze v těle pro ty, kdo takový svazek uzavřeli.

2 Podle zpráv není dnes mnoho manželství, v nichž by platilo pravidlo: „dokud nás smrt nerozlučí“. Ze Švédska se hlásí epidemický vzrůst manželských rozvodů a v některých hustě obydlených krajích Německa, jako na příklad v Berlíně, je více rozvodů než sňatků. („Times“, New York, 13. října 1946) V září 1946 uveřejněná zpráva Federálního bezpečnostního úřadu Spojených států severoamerických vyděsila četné Američany, a nedlouho nato vyzvala Federální rada církví Kristových v Americe spojené s ní náboženské společnosti, aby něco podnikly k omezení manželských rozvodů. Uvedená zpráva ukázala, že v roce 1945 bylo připuštěno 502.000 rozvodů, o 25 procent více než v roce 1944, který také již měl rekord v tomto směru. Srovnáním počtu uzavřených sňatků s oněmi 502.000 rozvody se ukázalo, že ve Spojených státech připadl na tři sňatky jeden rozvod. („Times“, New York, 16. září 1946; 20. října 1946) V roce 1906 bylo ve Spojených státech pouze 72.062 manželství pravoplatně rozvedeno; to znamená, že za čtyřicet let se počet rozvodů téměř zesedminásobil. Do roku 1924 bylo zvýšení pouze dvojnásobné, což ukazuje, že největší vzrůst rozvodů nastal za posledních 22 let. Ze 100 rozvodů v roce 1923 bylo v 35,3 případech důvodem hrubé zacházení, v 33,2 případech zlomyslné opuštění a pouze v 10,5 případech manželská nevěra.

3 Rozmanité důvody, z nichž se dnes povoluje rozvod v rozporu s Písmem svatým, nasvědčují, že je málo pochopení pro chvalitebný účel a vysoké povinnosti manželství. Domnělí „křesťané“ mají zřejmě velmi málo úcty k slovům Ježíšovým, jehož prý následují: „Co tedy Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ (Mat. 19:6; *Žilka*) Naprosto zjevně usiluje i zlý rozvratařik manželství, satan ďábel, o to, aby znevážil manželství a tak potupil Jehovu Boha, zakladatele manželství. Nepopíratelně je zlomyslným úmyslem satanovým, nakaziti pravé křesťany, kteří náležejí k organizaci Jehovově, světským pohrdáním pro manželské povinnosti a mravní závazky a svěsti je tak k potupným obyčejům tohoto světa. V zájmu našeho pozemského štěstí a duchovního blaha je zajisté na čase, abychom této vážné věci pohleděli přímo v tvář a projednali otázku manželství svobodně a otevřeně v přítomném světle Slova Božího. Ne že by úpadek světa v tomto směru mohl být jak-

koli zadržen, ale má tím být ctěn stvořitel manželského svazku, poukážeme-li na jeho chvalitebné měřítko. Údům jeho lidu ukáže se tím též ta mravní cesta, na které určitě dosáhnou věčného života v Božím novém světě.

JEHO ÚČEL

4 „Manželství budíž ve všem počestné a lože neposkvrněné.“ (Žid. 13:4; *Sýkora*) Tato slova apoštola Pavla jsou zřejmě radou neb napomenutím, jak čteme: „Manželství budíž všemi váženo, a zachovejte manželské lože bez poskvrny.“ (*Moffatt*) Kdysi v Edeně zavědli Jehova Bůh počestným způsobem manželství mezi svými pozemskými dětmi. Adam byl lidský „syn Boží“, a jeho žena Eva rovněž byla Božím stvořením. (Luk. 3:38) Byli dokonalou dvojicí, plně se k sobě hodící, a jejich sňatek byl uzavřen dříve než se společně dopustili hříchu neposlušnosti vůči Bohu. Účel jejich sňatku udává bible zřetelně vlastními slovy Božími. Jeho slova poukazují na základní účel každého lidského manželství: vytváření další údy lidské rodiny, přivádění ve jsoucnost více tvorů lidského druhu.

5 První kapitola 1. knihy Mojžíšovy podává nám všeobecnou zprávu o stvoření lidí, druhá kapitola pak podrobnější zprávu o postupu stvoření. Napřed vytvořil Jehova Bůh prvního člověka, Adama, ke konci šestého dne stvoření. Tehdy žil muž, první člověk, jako zástupce svého druhu sám na zemi. „Pojav tedy Jehova Bůh člověka, postavil jej do ráje v zemi Eden, aby jej vzdělával a udržoval. A Jehova Bůh dal člověku toto přikázání: S každého stromu rajského budeš jísti svobodně, ale se stromu vědění dobrého i zlého jísti nesmíš, neboť v den, kdy bys s něho jedl, jistě umřeš.“ (1. Mojž. 2:7, 8, 15-17; *Berka*) Těmito slovy dal Bůh Adamovi, hlavě lidské rodiny, svůj zákon příkazující poslušnost, jež měla být vyzkoušena tím, že se zdržel požití ovoce se zakázaného stromu. Trvalou poslušností Boha byl by mohl Adam, osamělý člověk, užívat věčného života v pozemském Edeně. Nepotřeboval lidských potomků, aby zachoval své jméno, neboť toho byl schopen sám.

6 Adam byl jediný svého druhu na zemi; avšak při stvoření naší zeměkoule neměl Bůh v úmyslu nechat muže samotného pečovat o zahradu a dohlížeti na zemi. Adamův svobodný stav nebyl sám o sobě nijakým zlem, avšak Bůh viděl, jak by mohl zvýšiti radost člověka, rozmnožit jeho přednosti a vyrovnati jeho postavení vůči jiným tvorům na zemi. „Jehova Bůh také řekl: Není dobře člověku býti sám; učinme mu pomocníci podobnou jemu. Stvořiv tedy z hlíny všechny pozemské živočichy a všechny nebeské ptáky, Jehova Bůh přivedl je k Adamovi, by viděl, jak by je nazval; jméno pak každého živočicha mělo býti takové, jaké mu Adam dá. Dal tedy Adam všem krotkým živočichům, všem nebeským ptákům a všem divokým zvířatům jejich jména. Pomocnice však sobě podobně

1) Kdo vykonal první sňatek mezi lidmi? A jak sňatek ten skončil?

2) Která fakta ukazují, že dnes jen v málokterém manželství jednají podle pravidla „dokud nás smrt nerozlučí“?

3) Proč je na čase, dívat se zpřímá na manželství a otevřeně o něm mluvit?

4) Jaké má býti manželství a manželské lože? A co bylo božským účelem manželství?

5) Kdo z lidí byl napřed stvořen, a jaké měl vyhlídky?

6) Co považoval Bůh za dobré stvoření pro Adama? Avšak co se stalo před tím?

Adam nenalézal.“ (1. Mojž. 2:18-20; *Hejčl*) Z tohoto výkladu vyčetli nevěřící kritikové bible nesprávně, že Adam byl prvním stvořením Božím a že bible si tudíž odporuje, protože v 1. kapitole 1. Mojžíšovy se praví, že Bůh stvořil ryby a ptáky pátého dne stvoření a poté, dne šestého, před Adamem, další nižší živočichy. Avšak hořejší text z druhé kapitoly neznamená nutně, že všichni ostatní pozemští tvorové byli stvořeni po Adamovi a že Adam zprvu neměl v Edeně ani společnosti zvířat.

7 V hebrejském jazyce, jímž byla psána 1. Mojžíšova, nevzniknou nijaké nesnáze ohledně pořadu stvoření. A *Berkūv* překlad podává tudíž shodně s biblí *Kralickou* tento hebrejský text správně takto: „Také řekl Jehova Bůh: Nebylo by dobré, kdyby byl člověk samotný; učiním mu pomoc pro něho vhodnou. Neboť když *byl* Jehova Bůh učinil ze země veškerou zvěř i všechno nebeské ptactvo, přivedl je k Adamovi“ atd. A katolická bible *Douayská* praví: „A když Pán Bůh *byl* učinil ze země všechna zvířata země a ptactvo vzduchu, přivedl je k Adamovi, aby viděl, jak by je nazval...“ Tak tedy říká bible v obou prvních kapitolách shodně, že nižší živočichové byli stvořeni dříve než člověk.

8 Zvířata učinila život Adamův zajímavým a příjemným, neposkytla mu však rovnocennou společnost. Dokonalý člověk neměl se s nimi spojovatí činy, jež Jehova později odsoudil svým zákonem skrze Mojžíše (Viz 3. Mojž. 18:23, 24; 15:16; 2. Mojž. 22:19 a 5. Mojž. 27:21) Nechav člověka poznati a pojmenovati všechna zvířata, dal mu Bůh nahlédnouti, že mezi nimi nebylo protějšku pro člověka. V těchto zvířatech nenalezl člověk svého podobnosti. Bůh mohl ovšem stvořiti přímo další dokonalé lidi jako druhy pro Adama; ti byli by však jako synové Boží bývali toliko bratry Adamovými, byli by mu tedy rovni až na to, že on byl při stvoření prvním. Avšak to nebyl záměr Boží, jak naplniti zemi lidskými tvory, kteří by byli k jeho obrazu a podobnosti. Rozhodl se, že Adam má míti „pomoc“ neboli „pomocníci“, někoho, jenž by stál před ním jako odpovídající mu protějšek a tak jej doplňoval. Vzhledem k prvnímu lidskému manželství stvořil tedy Bůh takovou pomoc neb pomocníci jako protějšek muže. Dal na Adama přijíti spánek a stvořil pak ženu, použiv žebra z boku Adamova jako podkladu.

9 Tak byla žena na zemi nejbližší tělesnou příbuznou Adamovou, a Adam uznal tento fakt, jakmile ho Bůh poučil o tom, jak byla žena stvořena. Jako její stvořitel-otec přivedl ji Jehova Bůh k Adamovi do jeho domova v Edeně, aby přebývala s ním. Tak uskutečnil Bůh první sňatek. „I řekl Adam: Teď tato jest kost z kostí mých a tělo z těla mého; tato slouží bude mužatka [iššah], neboť z muže [iš] vzata jest. Z té příčiny opustí muž [iš] otce svého i matku svou, a přidržovati se bude manželky [iššah] své, i budou v jedno tělo.“ (1. Mojž. 2:22-24) Jsouc vytvořena z části Adama, byla Eva od počátku s ním *jedno tělo*. Muž (iš) dával jména zvířatům a nyní dal i ženě jméno. Nazval ji podle toho, co byl sám, dav tomuto jménu toliko ženskou koncovku (iššah), a označil ji tak jako ženskou část lidského druhu stvoření.

10 Bůh nechtěl, aby muž a žena vedli život od sebe oddělený; oba patřili k sobě. Proto se Bůh postaral, aby byli co nejdůvěrněji jedním tělem, přiveda je dohromady a spojiv je pouty společenství a jednotného záměru. Apoštol Pavel připomenul křesťanům, že Adam a Eva způsobem svého stvoření byli jedním tělem. řka: „Žena však jest slávou mužovou. Neboť není muž ze ženy, nýbrž žena z muže; vždyť ani nebyl stvořen muž pro ženu, nýbrž žena pro muže. Proto má žena míti

znak moci na hlavě pro anděly. Avšak v Pánu ani muž není bez ženy, ani žena bez muže. Neboť jako jest žena z muže, tak jest i muž skrze ženu (zrozen), všechno pak z Boha.“ (1. Kor. 11:7-12; *Sýkora*) Tato první lidská dvojice přivedla děti na svět, a proto celá lidská rodina není nějakou směsicí, ale vyšla z jednoho těla, krve a kosti. — Skut. apoštolů 17:26.

11 Adam neprodleně poznal účel manželství, neboť mluvil o otcovství a mateřství. Předvídal pozdější účinky sňatku, neboť řekl, že syn, jenž opustí otce a matku, aby se oženil s dívkou, stane se s ní jedním tělem: „I budou jedním tělem.“ Bůh sám dal příklad této jednoty v těle, když stvořil ženu, kterou dal Adamovi za manželku, ze živé hmoty Adamovy.

12 Těmto prvním lidským manželům udělil Bůh své požehnání a zároveň oznámil účel takového spojení mužského a ženského pohlaví. O tom praví 1. kapitola 1. knihy Mojžíšovy: „I stvořil Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu stvořil ho, muže a ženu stvořil je. A požehnal jim Bůh a řekl k nim Bůh: Ploďte se a rozmnožujte se, a naplňte zemi, a podmaňte ji, a panujte nad rybami mořskými, a nad ptactvem nebeským, a nad všelikým živočichem hýbajícím se na zemi“ (1. Mojž. 1:27, 28) Napřed stvořil Bůh pouze muže k obrazu Božímu. Nato rozdělil muže na část mužskou a ženskou, vytvořiv ženu z části Adama. To učinil aby společně plnili úkoly manželství a společně aby se zúčastnili naplnění země, celé zeměkoule, tvory svého druhu, spravedlivými a dokonalými muži a ženami. Mužské a ženské děti byly pak přiváděny na svět, aby i ony se spojovaly v manželství a zúčastnily se provedení Božího příkazu, naplniti zemi lidmi. Stvořiv tedy věci takto, schválil Bůh od samého začátku manželské lože a učinil je počestnou, ctihodnou a normální věcí.

13 Byla to zajisté nesmírná úloha, kterou Bůh uložil této dvojici v Edeně, totiž přivéstí děti na svět a naplniti jimi celou zem. Avšak přes velikost tohoto úkolu nepovažoval Bůh za dobré vytvořiti pro Adama dvě nebo více žen a zavéstí tak dvojženství nebo mnohoženství. Bůh mu dal jedinou ženu; a kdo by chtěl tvrditi, že tato úprava nebyla dokonalá, i vzhledem ke všem potřebám tohoto případu? Ve shodě s tímto původním vzorem nařídil proto Bůh, aby ženatý muž měl jednu ženu, s níž jest jedním tělem. A Adamovo prohlášení, že ženich má otce a matku opustiti a přidržeti se své ženy, shoduje se se způsobem, který Bůh z počátku nařídil. Za starých dob dovolil Bůh mnohoženství dokonce i mezi svým schváleným lidem; později však obnovil původní způsob správného manželského řádu mezi následovníky svého milovaného Syna, kterého apoštol nazývá „poslední Adam“ a „Pán s nebe“. — Mat. 19:9; 1. Kor. 7:2; 15:45, 47.

14 Podle všeho shora řečeného může tedy rozumný člověk poznati, že podle Písma ona dvojice v Edeně nedopustila se hříchu neposlušnosti tím, že opomenula aneb váhala začíti se splňováním Božího příkazu ohled-

7) Jak se ukazuje, že první dvě kapitoly bible jsou ve shodě, pokud jde o stvoření zvířat a lidí?

8) Proč se nenašla mezi zvířaty vhodná pomocnice pro člověka? A jak mu byla opatřena?

9) Jak vykonal Bůh první sňatek? a jak nazval Adam svou pomocnici?

10) Jak to, že podle božské úpravy věcí svého času v Edeně není lidská rodina žádnou směsicí?

11) Jak ukázal Adam, že pochopil účel manželství?

12) Co je podle Božího slova účelem spojení mužského a ženského pohlaví? a co učinil Bůh počestnou věcí?

13) Z čeho vyplývá, že dvojženství nebo mnohoženství není normálním pravidlem pro lidi?

14) Jak se prokáže, že hřích Adama a Evy nespočíval v pohlavním styku?

ně zalidnění země. Hřích nespočítal též v pohlavním jejich styku. Hříchem bylo požití ovoce se stromu poznání dobrého a zlého, který Bůh vysadil v zahradě ještě před stvořením Adama a Evy. Ze s něho jedli, to přičilo se příkazu Božímu. K požití zakázaného ovoce nepřiměla Evu touha mít děti, nýbrž touha po poznání, kterým podle slov hada nabyli by ona i Adam moudrostí, otevřely by se jejich oči a oni by se stali „jako bohové“, vědouce dobré i zlé. (1. Mojž. 3:1-6) Bible vypravuje, kdy Adam poprvé splnil svou manželskou povinnost vůči Evě, což se stalo teprve po jejich hříchu a po vyhánění ze zahrady Eden. Čteme tam: „Člověk obcoval se svou ženou Evou, a ona počala a porodila Kaina.“ — 1. Mojž. 4:1; *rev. Curyšská bible*.

15 Pravoplatný účel manželství vidíme též z toho, jak Bůh v době potopy zachoval naživu z Adama pocházející lidské pokolení. Jehova dal zde Noemovi příkaz, aby uvedl do archy zvířata všeho druhu a při tom aby přesně dbal, aby z každého druhu byla nejméně dvě. Bůh řekl: „Samec a samice budou.“ Proč? „Aby živé zachováno bylo símě na vsí zemi.“ (1. Mojž. 6:19; 7:2, 3) Ze zpráv o potopě je zřejmo, že Noe následoval božského pravzoru pro člověka a měl pouze jednu ženu; i jeho synové dbali příkladu otce a každý z nich měl jen jednu ženu, takže v potopě bylo zachováno toliko oněch osm lidí. (1. Mojž. 7:13; 2. Petra 2:5) Aby se pak ukázalo, že manželství slouží pravému účelu a že muž a žena pravoplatně a počestně sdílejí lože, praví nám bible, co Bůh k nim řekl, jakmile opustili archu: „Tedy požehnal Bůh Noe i synům jeho a řekl k nim: Plodtež se a rozmnožujte se a naplňte zemi! Vy pak plodte a množte se; v hojnosti se rozplodte na zemi a rozmnožení buďte na ní!“ (1. Mojž. 9:1, 7) Tím, že muži, kteří tehdy přežili potopu, měli každý pouze jednu ženu, bylo lidské rodině znovu připomenuto původní, v zahradě Eden vytvořené pravidlo manželství. V tomto směru to zobrazovalo stav manželského života na zemi na počátku nového světa spravedlnosti po světaširé válce armageddonské, která svou záplavou očistí zemi od všech nespravedlivých lidí.

NĚKOLIK ŽEN

16 Prvním mužem, o němž nám bible vypráví, že měl více žen — ač snad již byli jiní před ním — byl Lámech, pravnuke vraha Kaina. „Vzal sobě pak Lámech dvě ženy: jméno jedné Ada a jméno druhé Zilla.“ (1. Mojž. 4:19) Okolnost, že se to praví o synu Kainově, neznamená, že to tehdy bylo bezbožné a že Bůh tehdy již tento mrav odsuzoval. Mimo zahradu Eden žijícím potomkům hříšného Adama nedal Bůh zvláštních předpisů o manželství. To se dělo asi 4000 let před zavedením křesťanství, jež s sebou přineslo Ježíšem Kristem stanovené božské příkazy o této věci. V této dávné, předkřesťanské době, kdy ještě nebylo určitého, Bohem daného zákona proti tomu, nebylo ani přestoupení takového zákona. Lámech nemůže býti souzen pro porušení zákona *ex-post-facto*, který byl dán křesťanům teprve o 4000 let později. Tento křesťanský zákon neměl zpětné platnosti a moci proti těm, kteří předtím nežili podle tohoto křesťanského měřítká. Platil teprve od dob Ježíšových, a to pouze pro jeho následovníky.

17 Není zjištěno, zda za dnů Noemových, kdy „synové Boží“ si brali ženy, ve všech těchto případech šlo o mnohoženství. 1. Mojžíšova 6:2 praví prostě: „Synové Boží [ztělesnění andělů], vidouce, že dcery lidské jsou krásné, brali si ženy ze všech, které se jim líbily.“ (*Berka*) Nebylo to přehnané snad mnohoženství, co Bůh tehdy neschvaloval, nýbrž směšování v

lidské podobě ztělesněných andělů s dcerami lidskými, z čehož vznikli „mocní“ aneb „rekové“ (*Hejčl*). To bylo jednou z příčin, proč stvořitel uvedl potopu na onen svět bezbožnosti a násilí. — 1. Mojž. 6:4-7.11-13

18 Jedním z prvních případů po potopě, kdy měl muž více žen než jednu, je případ pozemského přítele Božího, Hebrejce Abrahama. Důvod, proč Abraham se oženil s druhou ženou, ačkoli jeho svobodně zrozená žena byla ještě naživu, znovu zdůrazňuje účel, k němuž manželství bylo především ustanoveno, aby totiž byly děti přivedeny na svět. Abraham nedal snad své bezdětné ženě Sáře v jejím osmdesátém roce rozlukový lístek pro její neplodnost, chtěje ji poslati pryč a dovoliti, aby si vzala za muže koho chce, nýbrž přistoupil na návrh své ženy Sáry, vzav si jako výpomocnou ženu Sářinu egyptskou služku Agar, aby mu porodila syna. Toho mohla si Sára podle tehdejších zákonů přivlastniti, protože matka hochova byla otrokyní, jež náležela Sáře. Tak se narodil Abrahamovi Ismael. Jehova Bůh však ukázal, že má nadále zalíbení v manželství s jedinou ženou, zavrhnuv tohoto Ismaele ve prospěch syna, kterého měla poroditi Sára, Abrahamova původní, svobodně zrozená žena. Když se jí podivuhodným způsobem narodil její jediný syn Izák, tu jeho nevlastní bratr Ismael ohrožoval jeho život a štěstí; a nyní zapudil Abraham s Božím schválením Agar i s jejím synem a poslal ji pryč, takže si mohla vzít jiného muže. (1. Mojž. 16:1-4; 21:8-21) Ani Izák se nepokoušel odloučiti se po dvacetiletém manželství od neplodné Rebeky a nevezal si jinou ženu, nýbrž modlil se k Bohu, aby mu dal děti z Rebeky. Byl požehnan dvojčaty Ezauem a Jákobem, která mu porodila.

19 Aniž by sám něco takového zamýšlel, byl Jakob přičiněním svého tchána přiveden k tomu, že měl více žen. Bůh však způsobil, že se Jakobovi z obou sester, s nimiž se oženil, a z jejich služek jako ženin narodilo dvanáct synů, aby vytvořili základ pro vyvolený lid dvanácti kmenů Israele. — 1. Mojž. 29:16 až 30:24.

20 Z příkladu těchto bohobojných lidí je zřejmo, že Bůh jim nezakázal mít více než jednu ženu a že jim toho nepočítal za hřích. Jednoho z jejich pravníků, Mojžíše, použil Bůh k tomu, aby dal Israelitům zákon; a o tomto zákoně praví apoštol Pavel: „Ze skutků zákona nebude ospravedlněn žádný člověk před obličejem jeho [Boží]; neboť skrze zákon přichází poznání hřícha.“ (Řím. 3:20) V tomto mosaickém zákoně Jehova Bůh však neoznačil mnohoženství mezi přirozenými Israelity jako hřích, nezakázal je tudíž. Zákon ten uznal mnohoženství jako u nich již existující, a proto je toliko upravil a podrobil doзору, vyloživ práva, výsady a povinnosti různých žen a jejich dětí. (2. Mojž. 21:7-11; 5. Mojž. 21:15-17) Zákon, daný Bohem skrze Mojžíše, dovoloval tedy muži mít více žen než jednu, ženě naproti tomu nebylo dovoleno, náležeti více než jednomu muži. Apoštol to potvrzuje slovy: „Přece dobře víte, ... že zákon panuje nad člověkem, jen pokud žije. Vdaná žena je zákonem vázána jen k

15) Jak ukazují zprávy o potopě pravoplatný účel manželství? a co předstihují ohledně nového světa?

16) Co nám vypravuje bible jako první případ, kdy muž měl více žen? a proč to nebylo nic zlého nebo bezzákonného?

17) Vztahovala se nelibost Boží v době, kdy synové Boží brali si dcery lidské, na mnohoženství nebo na něco jiného?

18) Kdo měl po potopě jako první více než jednu ženu? jak ukázal však Bůh, že má spíše zalíbení v manželství s jedinou ženou?

19) Jak se dostal Jakob k tomu, že měl více žen? a co z toho vzešlo?

20) Jak se stavěl Mojžíšem vydaný božský zákon k mnohoženství, a jak k tomu, aby žena měla více mužů?

živému muži; jakmile muž zemře, je zproštěna mužova zákona. Proto, oddá-li se za života svého muže jinému muži, bude prohlášena za cizoložnici; jakmile však muž zemře, je svobodna od jeho zákona, takže již není cizoložnicí, oddá-li se jinému muži.“ — Řím. 7:1-3; *Zilka*.

21 Vdaná žena, jež byla shledána vinnou cizoložstvím, byla náležitě potrestána; nikoli rozlukou, nýbrž tím, že byla ukamenována spolu s mužem, jenž ji poskvrnil. (5. Mojž. 22:22; 3. Mojž. 20:10) Snoubenka byla v tom ohledu rovna vdané ženě; dopustila-li se tedy cizoložství v době, kdy byla zasnoubena, považovali ji za cizoložnici a odsoudili ji k smrti. (5. Mojž. 22:23-26) To nám vysvětluje, proč Josef, předpokládaje takové cizoložství u zasnoubené mu židovské panny Marie, zamýšlel odloučiti se od ní nenápadnou rozlukou; chtěl ji ušetřiti ukamenování. Byv však andělem Jehovovým o stavu Mariině správně poučen, netrval na rozvodu. (Mat. 1:18-25) Z dobrých důvodů proto prohlásilo sedmé a desáté přikázání Desatera: „Nesešmilnš... Nepožádáš... manželky bližního svého.“ — 2. Mojž. 20:14, 17.

22 Mosaická smlouva zákona, kterou uzavřel Bůh s lidem israelským, byla odstraněna Ježíšovou smrtí na dřevě zlořečenství. Tím skončila i oním zákonem přípuštěná svoboda, míti více žen, a následovníkům Ježíšovým byla dána vyšší a přesnější nařízení, jež křesťanu dovolovala pouze jednu ženu. Tento požadavek byl vyjádřen vůči dozorcům a zvláštěním služebníkům, jejich pomocníkům, kteří všichni byli napomenuti, aby byli vzory křesťanskému stádu. Čtete: „Jestliže kdo usiluje o dozorcí úřad, touží po výborném díle. Dozorci tedy musí býti bezúhonný, manžel jedné ženy, ... jenž dobře spravuje svou vlastní rodinu a udržuje své děti v poslušnosti s veškerou počestností; ... Pomocníci buďtež manželé jedné ženy, kteří dobře spravují své vlastní rodiny.“ — 1. Tim. 3:1-4, 12; *The Epimatic Diaglott*.

23 Všichni starší bratři, kteří měli býti jmenováni k jakékoli zvláštní službě, museli vyhovovati tomuto požadavku ohledně manželství. O tom píše apoštol Titovi: „Abys... ustanovil po městech starší [ne nováčky aneb nezralé bratry], jakož i já při tobě jsem zřídil: Jest-li kdo bez úhony, jedné manželky muž, dítka má je věřící.“ (Titovi 1:5, 6) Někteří to chápali tak, že jsou zde myšleni muži, kteří po smrti své první ženy se více neožení. Zřejmě však je to vysvětleno tak, že nelze míti dvě živé ženy, buď podle obyčeje Židů, u nichž vládlo mnohoženství ještě i v době apoštolů, anebo tak, že dotyčný se z nebiblických důvodů od své dřívější ženy odloučil a pak se znovu oženil.

PODRÍZENOST ŽEN

24 Rozdílné měřítko, stanovené mosaickým zákonem pro muže a pro ženu, připadá snad někomu nespravedlivým zkracováním ženského pohlaví. Podle tohoto zákona zaujímala žena v předobrazné theokracii Israelitů nižší, podrízené místo. Avšak Kristus Ježíš a jeho apoštolé, Petr, Pavel atd. neshledali v tom nic závadného. Pavel vyložil zákon proti cizoložství u ženy a pro ženy platná omezení manželství a pak dodal: „A tak zákon zajisté svatý, a přikázání svatě i spravedlivé a dobré jest.“ (Řím. 7:1-3, 12) Boží pravidla mosaického zákona, jež prikazovala ženskému pohlaví postavení podrízené, byla ve shodě s tím, co Bůh nařídil v Edenu po pádu Adama a Evy. „K ženě řekl: Rozmnožím velice bolesti tvé při rození dětí; s bolestí budeš rodit děti; a přece budeš oddána svému muži, zatím co on bude panovati nad tebou.“ (1. Mojž. 3:16; *Amer. př.*) Katolický překlad *Hejčlův* praví: „Pod

mocí muže budeš, on bude nad tebou panovati.“

25 Biblická dějeprava ukazuje, že od té chvíle až do konce doby mosaické smlouvy zákona vyvíjelo se vše přesně tak, jak to prohlásil Bůh v Edenu: Muž panoval nad ženou. Již podle pořadí, v němž Bůh stvořil první dvojici, stál muž na prvním místě. Byl stvořen tělesně silnějším a dostalo se mu přímého zjevení od Boha. To vše uložilo mu odpovědnost. Logicky stal se tedy hlavou rodiny. Tento fakt apoštolé křesťanské církve nepřehlédli a nenechali bez povšimnutí; napsali: „Žena musí v církvi tiše poslouchati a býti plně poddána; nedovolím ženě učiti anebo mužům poroučeti, ale ať trvá v tichosti. Vždyť napřed byl stvořen Adam, potom Eva; a Adam nebyl sveden, byla to Eva, jež byla svedena a upadla v hřích.“ (1. Tim. 2:11-14; *Mojfatt*) „Podobně ženy buďte poddány svým mužům... tak někdy i svaté ženy doufající v Boha se zdobily, podrízující se mužům svým. Tak Sara poslouchala Abrahama, nazývající ho pánem; jejími dítkami jste se staly, pokud dobře činíte.“ — 1. Petra 3:1, 5, 6; *Sýkora*.

26 Stejně panování muže nad ženou vidíme v manželském poměru v době před Kristem. Otec nenechal svou dceru vybíratí muže pro sebe a neptal se jí, jakého muže by chtěla. Její otec a její bratři rozhodli, kdo se má státi jejím mužem. Zacházelo se s ní jako s majetkem jejího otce, jenž ji mohl odevzdati za cenu, protože jí zprostředkoval život a pečoval o její vychování. Když Abraham poslal svého služebníka k svým příbuzným, aby odtud opatřil ženu pro Izáka, tu to byli otec a bratr Rebečim, Bathuel a Lában, kteří svolili, aby odešla z domu a odebrala se k Izákovi. Jediné, nač se Rebečky ptali, byla doba, kdy chce opustiti dům svých rodičů. V úplatu za ní dal Abrahamův služebník „drahé také dary bratru jejím a matce její.“ (1. Mojž. 24:50-58) Později prodal Lában své dcery Líu a Ráchel svému synovi Jákobovi, synu Izákovu, za cenu 14 let práce, a Lában jakožto otec dívek rozhodl též, že starší Lía měla se provdati před Ráchel. Z té příčiny řekly Lía a Ráchel svému muži Jákobovi: „Zdalipak máme v domě svého otce ještě nějaký podíl nebo dědictví? Zdalipak nás nepovažuje za cizí? Vždyť nás prodal, ano i naše peníze (co za nás utržil: *Hejčl*) dočista utratil.“ — 1. Mojž. 31:14, 15; *Berka*.

27 O několik století později dobývali potomci Jákobovi, Israelité, stojící pod zákonem mosaickým, zemi kananejskou. Tehdy nabídl Kálef svou dceru za ženu tomu, kdo by se postavil v čelo dobyvatelů Kariatsefer. Toto město bylo cenou, kterou zaplatil Otoniel za svoji ženu, Kálefovou dceru Axu. (Soud. 1:12, 13) Později měl David pocit, že nemůže králi Saulovi zaplatiti cenu neb hodnotu věna, kdyby ten mu dal svou dceru za manželku. Proto žádal král Saul jako cenu sto předkožek Filištinů, které měl David pobíti v boji. David je opatřil a zaplatil. — 1. Sam. 18:22-27.

28 Určitá, nikoli Mojžíšem, ale Jehovou Bohem zosnovaná ustanovení mosaického zákona zakládala se na faktu, že dcera je vlastnictvím svého otce, jenž

21) Co se stalo podle zákona s vdanou ženou anebo pannou, jež se provinily cizoložstvím?

22-23) Jaké manželské předpisy jsou uloženy křesťanům? a jak to vyjadřuje apoštol?

24) Byl předpis zákona mosaického, podrízující pohlaví ženské, nespravedlivý? a proč ne?

25) Co učinilo muže odpovědnou hlavou rodiny? a jak se zastávali apoštolé vedoucího postavení mužova, pokud jde o církev?

26) Jak se ukázalo podrízení ženy při uzavření sňatku, jak to zobrazuje Rebeka, Lía a Ráchel?

27) Jak to bylo dále ukázáno v případě dcery Kálefovou a dcery krále Saula?

28) Jak byla otcova moc dále ukázána v ustanovení zákona ohledně muže, jenž znásilnil jeho panenskou dceru?

s ní může dle své vůle nakládati. Jeden takový předpis zákona zněl: „Kdo svede pannu ještě nezasnoubenou a bude s ní spát, vyplatí ji a pojme ji za manželku. Nebude-li otec panny chtít ji dáti, zaplatí náhradou tolik, kolik jménem snubního daru panny obyčejně dostávají.“ (2. Mojž. 22:16, 17; *Hejčl*) Byla-li dívka zasnoubena, tedy za manželku slíbena, pak měla se za vdanou. Muž, jenž ji znásilnil, byl zabit, a podobně i ona, jestliže se dobrovolně dala zhanobit. Šlo-li však o pannu nezasnoubenou, pak ten, kdo jí učinil násilí, byl povinen oženit se s ní, pakliže otec ji pro sňatek uvolnil. Zdráhal-li se však otec přenechat dívku násilníkovi za zákonitou manželku, pak dotčným tím nebyl zproštěn povinnosti zaplatiti otcí určitou částku jako věno. Musel otcí zaplatiti cenu za to, že se s pannou dopustil nezákonným způsobem manželského aktu. Kolik musel zaplatiti ten, kdo učinil dívce násilí, chtěl-li jí míti za manželku, pokud otec k tomu svolil? Další rozšíření hořejšího zákona o tom praví: „Jestliže by nalezl někdo děvečku pannu, kteráž by zasnoubena nebyla, a vezma ji, obýval by s ní, a byli by postiženi, tedy dá muž ten, kterýž byl obýval s ní, otcí děvečky padesáte stříbrných, a bude jeho manželka, protože ponižil ji; nebude moci ji propustiti po všecy dny své.“ — 5. Mojž. 22:28, 29.

29 Od ženy, kterou dostal za takových okolností, nesměl se muž nikdy odloučiti. To bylo jedno z omezujících opatření proti rozluce, jež obsahoval mosaický zákon. Další lakové opatření platilo v případě, kdy muž se chtěl po sňatku zbaviti ženy tím, že ji neprávem obvinil z nečistoty, aby před jinými ospravedlnil, že se od ní odlučuje. Jestliže rodiče dokázali, že muž jejich dceru falešně obvinil, tu zákon nařizoval proň tento trest: „Tedy starší města toho jmou muže a trestati ho budou, a uloží mu pokutu sto lotů stříbrných, kteréž dají otcí děvečky, protože vynesl zlou pověst proti panně Israelské. I bude jí míti za manželku, kteréž nebude moci propustiti po všecy dny své.“ (5. Mojž. 22:18, 19) Tato pokuta, jež tvořila takřka bolestné, byla více než trojnásobek ceny za život služky, jež obnášela 30 lotů stříbra. (2. Mojž. 21:32; 3. Mojž. 27:4) Potrestaný manžel musel si jí též po celý život ponechat za ženu, to znamená, musel jí dáti, co jí jako manželce příslušelo: výživu a ošacení a manželskou povinnost. Zákon chránil též práva dětí, které tato žena s ním měla, oproti právům dětí, jež mu snad dala jiná žena (2. Mojž. 21:7-10; 5. Mojž. 21:15-17) Takováto rozluková ustanovení byla v Izraeli ochranou pro slabší nádobu, pro ženy.

ROZLUKA

30 V tehdejší situaci ženy bylo její podřízené postavení vyjádřeno též i tím, že muž sice mohl se odloučiti od ženy, pro ženu však nebylo možností, aby se své strany zavedla rozluku. Jelikož muž ženu koupil a ta byla tedy považována za jeho vlastnictví, nemohla žádati, aby byla od něho rozloučena. První případ, kdy žena v Izraeli se pokusila dáti se rozvésti se svým mužem, byl případ Salome, sestry krále Herodesa; ta po sporu se svým manželem, guvernérem idumejským, poslala mu rozlukový list a tak rozloučila své manželství s ním. To považovali za velmi podivné, pohanské; a dějepisec Josephus, židovský kněz, k tomu poznamenává: „To neodpovídalo zákonům židovským; neboť muži je u nás dovoleno tak učiniti, žena však, odejde-li

od svého manžela, nemůže se vdáti, dokud ji dřívější její manžel nepropustí. Salome však nedbala zákona své země, nýbrž stala se sama sobě autoritou a vypověděla svému muži manželství.“ (Josephus: *Zidooské starobylosti*, kniha 15, kap. 7, odst. 11, angl. vydání) Ježíšova slova u Marka 10:12 naznačují, že za jeho času začaly se objevovati ženami prováděné rozluky anebo že Ježíš předvídal, že takové věci vniknou mezi lid Boží. Čteme tam: „A jestliže by žena propustila muže svého [vyjma pro cizoložství] a za jiného se vdala cizoloží.“

31 V této souvislosti zmínil se Ježíš o rozlukových ustanoveních pojatých do zákona Mojžíšova, jako o něčem, co Izraelitům bylo povoleno pro tvrdost aneb zvrácenost jejich srdce, co však neodpovídalo původnímu, Bohem v Edeně vytvořenému zřízení manželskému. Zjišťujeme však, že tento mosaický zákon příznává zvláštní právo rozluky muži, nikoli však ženě. Praví: „Pojme-li někdo manželku, ožení se s ní, ona pak nenalezne milosti v jeho očích pro nějakou ošklivou věc, napiše-li lístek západný, odevzdá-li jí jej do ruky a propustí ji ze svého domu, vdá-li se pak odešlá za druhého muže, a ten také pojme k ní odpor a dá jí lístek západný a tak ji ze svého domu propustí, nebo zemře-li snad: nebude moci první manžel zase vzít si ji za manželku, když byla poskvrněna; neboť je to ohavnost před Jehovou; neuvaluj (tak) hříchu na zemi, kterou ti dá Jehova, Bůh tvůj, v majetek.“ (5. Mojž. 24:1-4; *Hejčl*) Se zřetelem k tomuto zákonu neměl král David nepochybně nijakých pohlavních styků více se svými deseti ženami, které jeho buřičský syn Absolon byl znásilnil. David je nechal žít jako vdovy. — 2. Sam. 15:16; 16:20-22; 20:3.

32 Tím, že dřívějším manželu byla uzavřena cesta, aby mohl svou rozvedenou ženu vzít zase k sobě, mělo býti zabráněno jakýmkoli pletichám mezi ním a jeho někdejší, znovu vdanou ženou v tom směru, aby bylo vynuceno odloučení od jejího druhého muže anebo aby byla způsobena jeho smrt, aby tak žena se stala svobodnou a mohla se znovu vdáti za svého prvního muže. V očích Božích bylo by nečistým a ohavným, kdyby její někdejší muž ji vzal zpět. Muž by se tím zesměšnil, neboť ji přece propustil jako zošklivělou a neslušnou, a nyní by jí bral zpět, když již byla pravoplatně spojena s jiným mužem, který jí použil jako manželky.

33 V tomto rozlukovém zákoně se vyskytující výraz „nějaká ošklivá věc“ nebo „mrzkost“ má v hebrejštině doslovný význam „nahota slova neb věci“. Neznačená to nutně mravní nečistotu aneb zhanobení. Cizoložství nemůže býti míněno, protože cizoložná žena měla býti ukamenována, nikoli rozloučena. (5. Mojž. 22:22-24) Židovští rabíni za dob Ježíšových vy-
(Pokračování na str. 2.)

29) Nakolik byla tímto zákonem omezena možnost rozluky? a který další zákon rovněž omezoval rozluku, a v čí prospěch?

30) Jak bylo u Izraelitů vyjádřeno podřízení ženy ve spojení se svobodou rozluky?

31) Proč byl Izraelitům dán rozlukový zákon, a komu dovoľoval rozluku?

32) Proč bylo muži, jenž se dal rozvésti, zakázáno vzít svou dřívější ženu zase k sobě, jestliže tato se mezitím provdala za jiného muže?

33) Co je v tomto rozlukovém zákoně míněno výrazem „nějaká ošklivá věc“? a jaké různé názory o tom měly rabínské školy?